

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra teologických věd

Bakalářská práce

Sto let historie vzdělávání ve Volyni v letech 1912-2012

Vedoucí práce: prof. PaedDr. ThLic. Martin Weis, Th.D.

Autor práce: Ivo Kopka

Studijní obor: Pedagogika volného času

Ročník: 3

P r o h l á š e n í

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 31.3.2013

.....
I v o K o p k a

P o d ě k o v á n í

Touto cestou bych rád poděkoval prof. PaedDr. ThLic. Martinu Weisovi, Th.D. za odborné vedení, pomoc a poskytnuté konzultace při zpracování této bakalářské práce.

Dále děkuji za pomoc a poskytnuté rady i materiálů PhDr. Haně Říhové, ředitelce Státního oblastního archivu ve Strakonících, PaedDr. Bc. Františku Jáchimovi, řediteli Základní školy Volyně, Karlu Skalickému, vedoucímu Městského muzea ve Volyni a Mgr. Ivo Kopkovi, učiteli VOŠ a SPŠ ve Volyni.

Obsah:

Úvod.....	6
1. Město Volyně a jeho školství do roku 1912	7
1.1. Stručná historie města Volyně	7
1.2. Stručný přehled dějin školství ve Volyni do roku 1912	7
2. Školství ve Volyni v letech 1912-1918.....	10
2.1. Stručná charakteristika doby	10
2.2. Porady učitelů	11
2.3. Stavba nové školy	11
2.4. Činnost žáků ve prospěch státu za války	13
2.5. Školní výuka	15
2.6. Přehled žáků.....	16
2.7. Školní oslavy.....	17
2.8. Péče o chudé žáky	18
3. Školství ve Volyni v letech 1918-1939.....	19
3.1. Stručná charakteristika doby.....	19
3.2. Vývoj škol a jejich umístění	21
3.3. Ze života školy.....	24
3.4. Školní výuka	25
3.5. Přehled žáků.....	28
3.6. Školní oslavy, akce a výlety	30
3.7. Péče o chudé žáky	32
4. Školství ve Volyni v letech 1939-1945.....	34
4.1. Stručná charakteristika doby.....	34
4.2. Školy za války.....	35
4.3. Školní výuka	36
4.4. Přehled žáků.....	38
4.5. Činnost žáků ve prospěch státu za války	38
4.6. Školní oslavy.....	39
4.7. Péče o chudé žáky	39
5. Školství ve Volyni v letech 1945-1948.....	41
5.1. Stručná charakteristika doby.....	41
5.2. Vývoj škol.....	42
5.3. Školní výuka	42
5.4. Přehled žáků.....	43
5.5. Školní oslavy, akce a výlety	43
5.6. Péče o chudé žáky	44
6. Školství ve Volyni v letech 1948-1989.....	45
6.1. Stručná charakteristika doby.....	45
6.2. Vývoj škol.....	46
6.3. Ze života školy.....	48
6.4. Úpravy školy	52
6.5. Školní výuka a stav žáků	53
6.6. Stravování	55
6.7. Školní oslavy, akce, brigády a výlety	56
7. Školství ve Volyni v letech 1989-2012.....	57
7.1. Stručná charakteristika doby.....	57
7.2. Školní výuka	58
7.3. Úpravy školy.....	61

7.4. Školní oslavy, akce a výlety	62
Závěr	64
Prameny a literatura	65
Seznam příloh	66
Přílohy.....	67

Úvod

Ve své práci jsem se zaměřil na základní školství v letech 1912-2012. Toto téma a zaměření jsem si vybral s ohledem na to, že studuji na Teologické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích studijní obor pedagogiku volného času, která se vzděláváním úzce souvisí. Volyni jsem si vybral proto, že jsem v ní chodil na základní školu, později na střední průmyslovou školu a od narození v tomto městě žiji.

Vzhledem k původnímu záměru zmapovat historii vzdělávání Volyně v daném časovém období jsem svoje téma musel omezit pouze na základní školství. Stalo se tak z důvodu velkého rozsahu práce a velkému množství podkladů ke zpracování. Pokud bude možnost, dále bych toto téma rozšířil v navazujícím studiu.

Ve své práci jsem zpracoval historii základního školství ve Volyni od roku 1912 do současnosti. Při zpracování tohoto tématu jsem čerpal zejména ze školních kronik uložených v Okresním archivu Strakonice a kronik zapůjčených ze Základní školy Volyně. Dále jsem vycházel z městských kronik a informací z místního muzea.

Metodu zpracování jsem použil přímou a komparativní. Práci jsem rozdělil na úseky podle jednotlivých historických etap. Nejdříve jsem se ve stručnosti zaměřil na školství ve Volyni do roku 1912. Dalším časovým úsekem byl konec Rakousko – Uherska, tedy léta 1912 – 1918. Následovalo období první republiky, druhá světová válka, krátký časový úsek let 1945 – 1948, období socialismu 1948 – 1989 a nakonec období od roku 1989 do současnosti. V každém z těchto časových období jsem stručně nastínil charakteristiku doby, vývoj školy, školní výuku, akce školy, péči o žáky a další školní události v souvislosti s danou dobou.

Doufám, že tato práce alespoň trochu přispěje ke zmapování základního školství ve městě Volyni a bude k užitku mým následovníkům.

1. Město Volyně a jeho školství do roku 1912

1.1. Stručná historie města Volyně

Město Volyně má dávnou historii. Území bylo osídleno již v 7. století slovanským obyvatelstvem. První zmínka o něm je ale až z roku 1271. Volyně byla původně královským újezdem, který se dostal do církevních rukou pražské svatovítské kapituly. V roce 1299 povýšil probošt svatovítské kapituly Oldřich Volyni na město. Ve 14. století už má Volyně farní kostel, tvrz a opevnění. Byl zde soud, lázně a v domech se vařilo pivo. Odtud byl také přítel Jana Husa Martin z Volyně. Po husitství se město dostává do rukou Přibíka z Klenové a poté strakonických johanitů. Výrazného rozvoje doznala Volyně po roce 1848. Vzniká tu poštovní úřad, berní úřad, okresní soud, oddělení finanční stráže a četnická stanice. Byla též postavena všeobecná nemocnice. Město protнула železniční trať Strakonice – Volary a leží na silnici směrem na Strážný a Pasov. Zůstalo ale téměř nedotčeno průmyslem. Jedinými většími podniky ve městě byly panský a měšťanský pivovar, Minibergrova továrna na zpracování kůží a mlékařské družstvo.

1.2. Stručný přehled dějin školství ve Volyni do roku 1912

Škola se ve Volyni patrně objevuje již v době předhusitské. V té době jsou také doklady o tom, že mnoho synů měšťanů bylo posíláno na studia. Nejznámější z nich byl Martin z Volyně, bakalář a mistr svobodných umění, žák a přítel Jana Husa.¹

Jinak se v podstatě žádné zprávy o škole nedochovaly. Strohé zprávy jsou z doby před Bílou horou. Školní budova tehdy stála „u pavláčky“ tj. pod farou při kostele.²

Během třicetileté války vzala školní budova za své a učilo se v zadní světnici na radnici, ale již v roce 1637 odkazuje Jan Krištof Říčanský Kavka z Říčan na Dobrší městu dům, který město opravilo a byla v něm škola, zmiňovaná i v roce 1681³ a opravovaná 1706. Za Marie Terezie byla zavedena povinná školní docházka.

Obecné školství bylo minimem pro zajištění povinné školní docházky. Byla-li

¹ TEPLÝ, F. *Dějiny města Volyně*, s. 37

² TEPLÝ, F. *Dějiny města Volyně*, s. 50

³ TEPLÝ, F. *Dějiny města Volyně*, s. 254-5

v dosahu měšťanská, řemeslnická nebo jiná škola pracující s odrostlejšími dětmi do čtrnácti let, do kdy byla povinnost chodit do školy, mohli rodiče poslat své ratolesti i tam. Pokud ale takové zařízení nebylo k dispozici, posloužila místní jednotřídní i vícetřídní obecná škola. Školský systém, zajišťující toto základní vzdělání, proto nebyl příliš přehledný.

Školy byly zřizovány tam, kde bylo v obvodu do jedné míle položených osad více než čtyřicet školou povinných dětí, a přitom musela být nejbližší škola více jak 4 km vzdálená. Pokud by vzrostl počet dětí během tří let nad 80, měla být škola dvoutrídní, při 120 žácích zase trojtrídní, atd. Ve Volyni fungovala trojtrídní obecná škola od roku 1831 do roku 1859. V roce 1867 dostalo město povolení k zřízení čtyřtrídní farní hlavní školy s přípravkou. Už v roce 1875 se v zastupitelstvu hovoří o nutnosti zřídit novou školu a oddělit chlapce a dívky. Z toho důvodu byl v roce 1877 koupen od A. Denkové dům čp. 122 v Kostelní ulici. Od 1. září 1877 byli odděleni chlapci od dívek, které byly vyučovány ve třech z celkových sedmi tříd. Školy byly tedy od té doby de facto dvě, měly ovšem stejné vedení – ředitele Václava Jarolíma.⁴

Kvalita zázemí volyňských škol byla přímo úměrná velkorysosti jejich zřizovatelů, kterými byly katolická fara, židovská obec nebo nakonec samospráva a okresní školní rada.

Původní trojtrídní farní škola stála pod kostelem v budově čp. 119, přípravka byla na radnici. V roce 1865 bylo přistavěno k budově školy nové křídlo, aby se do ní vešlo pět tříd, společný byt pro mladší učitele a byt pro školníka. Rozdělení žactva podle pohlaví šlo ruku v ruce se zřizováním nové školní budovy věnované pouze dívkám. V roce 1879 vysvětil vikář Kubička z Čestic novou budovu školy dívčí, kdy bylo, jak píše městská kronika: *Na místě domu č. 124 v roce 1877 odkoupeném postaveno důkladné stavení pro školu dívčí.*⁵ Dům město koupilo za pouhých 1800 zlatých.

Školní rok 1879/80 znamenal definitivní rozdělení školy na chlapeckou a dívčí. V roce 1893 byla založena dívčí měšťanka. Nová budova, která měla pod jednou střechou schovat dívčí obecnou a měšťanskou školu, se začala stavět v roce 1913 a již o rok později byla stavba dokončena.

Školský obvod zahrnoval kromě města i vsi Přečovice, Nihošovice, Němětice, Starov, Zechovice, Nišovice a Račí. V roce 1867 se z obvodu volyňské farské školy vyčleňuje Starov, který přistoupil k Nahořanům a Němětice spolu s Nihošovicemi, kde

⁴ POLANSKÝ, Z. *Modernizace Volyně*, s. 68

se vybuďovala škola nová. Přiškolenými obcemi zůstávají na dlouhou dobu pouze Zechovice, Nišovice, Račí a Přečovice i přes neúspěšný pokus z roku 1903 přiškolit obec Černěnice.⁵

Volyňské měšťanské školy se rodily relativně v bolestech. Městská kronika o tom praví: *Do roku 1893 byly ve Volyni školy: Dvoutřídní řemeslnická s dvoutřídní pokračovací a přípravkou pro učně řemeslníků, čtyřtřídní obecná škola chlapecká s jednou pobočkou, pokračovací škola kupecká, zimní hospodářská škola dvoutřídní, odborná košíkářská škola – vše pouze pro hochy. Pro dívky byla pouze pětitřídní škola obecná správnou spojená s obecnou školou chlapeckou. O vzdělání dívek bylo tudíž nejméně postaráno. Aby nesrovnalost ta aspoň částečně byla odstraněna a aby dívky současně doma přiměřeného vzdělání nabývaly mohly, usnesla se dne 18. listopadu 1893 místní školní rada a dne 16. prosince zastupitelstvo obce Volyně zažádati, aby zřízena byla trojtřídní měšťanská škola dívčí. Zemská školní rada povolila zřídit měšťanskou školu dívčí výnosem ze dne 8. srpna 1895 a počátkem roku 1897-98 byla otevřena první třída.⁶ První třída byla otevřena ve školním roce 1897/98, a to 1. ledna 1898.*

Do měšťanky chodily dívky s povinnou školní docházkou s dobrým vysvědčením po absolvování čtvrtého ročníku obecné školy. Chlapci tuto dobu trávili buď na obecných anebo řemeslnických školách, na povšechnou národní školu ve vyšším věku neměli nárok až do vzniku republiky, kdy šel vývoj ke koedukaci, a tak se ve škole dívčí začali objevovat i první chlapci. Byly vytvořeny celé chlapecké odbočky a až v roce 1922 se odbočky přeměnily v samostatnou chlapeckou měšťanku.

Obecná chlapecká škola měla své místnost i v budově u kostela čp. 119, která byla stará se špatným osvětlením a jako škola už nebyla vyhovující. Dívčí obecná škola byla v budově čp. 124 až na druhou třídu, která byla v najaté místnosti v domě čp. 39 na Velkém náměstí. Pro dívčí školu měšťanskou bylo pronajato první patro v domě čp. 11, rovněž na Velkém náměstí. Na školy dohlížela místní školní rada, která měla za povinnost zabezpečovat školní budovy a vyučování po stránce materiální, spravovat místní školní fond, sestavovat rozpočet a výroční účty.

⁵ POLANSKÝ, Z. *Modernizace Volyně*, s. 69

⁶ SOKA, Strakonice. *Kronika školy chlapecké 1875-1925*, s. 190-1

2. Školství ve Volyni v letech 1912-1918

2.1. Stručná charakteristika doby

Toto období je především obdobím první světové války. V Evropě se zostřovala situace, kdy se Rakousko-Uhersko dostalo do vleku Německa a vše směřovalo ke konfliktu. Volyně však byla maloměstem vzdáleným od hlavního dění. Do života městečka zasáhlo až vypuknutí války. Školní kronika tuto situaci okomentovala takto: *Dne 28. června 1914 zaraženo bylo veškeré obyvatelstvo naší říše hrozným atentátem v Sarajevě v Bosně, jehož obětí stal se pan arcikníže František Ferdinand d'Este, následník trůnu, i jeho vznešená choť, Žofie z Hohenbergu. Smuteční bohoslužby za vznešené manžele byly dne 3. července b.r. Sbor učitelský hned po té zvěsti smutné zaslal ku stupňům trůnu projev nejhlubší soustrasti. Smutečních bohoslužeb zúčastnilo se žactvo vedené celým sborem učitelským.*⁷ Přesně o měsíc později vypukla válka, když Rakousko-Uhersko vyhlásilo válku Srbsku. *Ve dnech 26. července a 2. srpna byla vyhlášena mobilizace. Nastalo všeobecné zaražení lidí, hloučky čtoucích kupily se před nárožními a po denních novinách byl shon. Nastupující k vojsku byli doprovázeni celými zástupy na nádraží za pláče matek, dětí, sourozenců. Železniční doprava změněna byla k účelům vojska, zmenšen počet vlaků a zastavena doprava zboží pro občany.*⁸ Následovaly další a další odvody dalších ročníků. Před radnicí začaly také odvody koní a brzy začal být problém s drobnými penězi. Do Volyně posléze dorazili i uprchlíci z Haliče. Postupně se začal projevovat nedostatek peněz, potravin a uhlí. Do toho přichází změna na trůnu, jak uvádí kronika: *Bolestná, překvapující, drtivá zvěst prolétla celou říší, když Jeho Veličenstvo, milovaný císař a král František Josef I. zesnul ve Schönbrunnu dne 21. listopadu 1916 o 9 hodině večerní.* Tak hovoří školní kronika a dále pokračuje: *Veliký císař, Otec svých národů, odešel do nadhvězdných výšin a český národ bude na požehnanou epochu vlády Jeho vždy patřiti s nejupřímnější vděčností jako na období kulturního a hospodářského rozmachu.*⁹ Na trůn nastoupil nový panovník Karel I. a za tím účelem byla pak ve Volyni 15. prosince 1916 sloužena slavnostní mše.

⁷ SOKA, Strakonice, *Kronika školy chlapecké 1875-1925*, s. 152

⁸ SOKA, Strakonice, *Kronika školy chlapecké 1875-1925*, s. 158

⁹ SOKA, Strakonice, *Kronika školy chlapecké 1875-1925*, s. 180-1

Ze školní budovy byly v červenci roku 1917 zabaveny školní zvonce, kterými se dávalo znamení na vyučování. Přišel konec války a 28. října 1918 vznikla Československá republika. Školní kronika o tom píše: *Nadešel 28. říjen, jako den Svobody, kterýž slaven v neděli, dne 4. listopadu a to proto, aby se mohly díti přípravy k slavnosti a aby veškeren lid z okolí byl přítomen.*¹⁰

2.2. Porady učitelů

Již dříve, tak jako dnes, byla práce učitelů ne příliš dobře finančně ohodnocena. Dne 10. října 1913 byla ve Strakonících ve spolkovém domě obvyklá okresní porada všeho učitelstva strakonického okresu, kde během jednání byla dána důrazně najevo velká roztrpčenost nad stálým odkladem řádné úpravy nedostatečných platů v souvislosti se stoupajícími náklady. Proto pořádaly učitelské organizace na okrese (3) spolu s blatenským a vimperským (českým) učitelským spolkem dne 9. listopadu 1913 ve spolkovém domě ve Strakonících manifestační schůzi učitelů i občanů s přizváním zemských a říšských poslanců a zástupců samosprávy a korporací. Bylo dáno najevo velké rozhořčení nad tím, že situace učitelů není řešena. Padlo jednomyslné usnesení, že 1. ledna 1914 použijí prostředku pasivní resistance. Toho dne se pak konaly manifestace českých i německých učitelů po celém království. Výsledkem bylo to, že byl dán učitelům dle délky služby přídavek (nezapočitatelný do důchodu), který činil 15, 30, 45 a 60,-K, které se poprvé vyplácely 8. února 1914 (učitelé měšťanských škol měli přídavek větší).¹¹ Nikdo netušil, že je to na dlouhou dobu poslední porada, protože následující byla až po válce 7. prosince 1918.

2.3. Stavba nové školy

V tomto časovém období byla ve Volyni obecná škola chlapecká a obecná a měšťanská škola dívčí. Chyběla tedy měšťanská škola chlapecká. Jedním z důvodů bylo i to, že chlapi mohli ve 12-13 letech jít např. na místní školu řemeslnickou nebo zimní hospodářskou či jít do učení. Dívky mnoho studijních možností neměly.

Na schůzi místní školní rady konané 23. prosince 1908 bylo rozhodnuto o vypsání soutěže na návrh nové školní budovy. Dne 20. července 1912 bylo vydáno místní

¹⁰ SOkA, Strakonice, *Kronika školy chlapecké 1875-19255*, s. 205

¹¹ SOkA, Strakonice, *Kronika školy chlapecké 1875-19255*, s. 148-9

školské radě povolení k výstavbě školy. Na schůzi místní školní rady 15. prosince 1912 bylo konstatováno, že se může začít se stavbou školy pro dívky, protože náklad 162.000,- K bude uhrazen 1/8 výnosu pivního krejcaru, který vynáší ročně 20.000,- K. Na jaře roku 1913 jednala místní školní rada třikrát o stavbě nové budovy dívčích škol. Výsledkem bylo vypsání konkurzu na výstavbu této budovy 9. května 1913 s tím, že budova musí být předána hotová k 1. září 1914. Budovu navrhl architekt Viktor Šulc z Prahy a na její stavbu přišlo 10 nabídek. Stavba byla nakonec zadána stavitelům Jaroslavu Rysovi z Vimperka a Františku Machovi z Královských Stachů. Stavba měla stát 162.204,85 K a vítězové slevili z rozpočtu 9%. Dne 18. června 1913 se začalo konečně stavět.¹²

Panu Celerínovi byla zadána výroba 120 kusů nových lavic po 25,-K, bylo rozhodnuto oplotit školní pozemek a jednáno o hodinách na školní věži. Také bylo rozhodnuto o pamětní desce do nové budovy, jejíž výroba byla zadána firmě Cingroš z Plzně. Deska byla upevněna na stěnu 14. září 1914 a za ní vložen v plechové krabici pamětní spis, který líčí počátky školství ve Volyni, stavbu budovy, pojednává o úřadech, spolicích a ústavech v obci. Text napsal ředitel školy pan František Nováček.

Dne 10. září 1914 proběhla kolaudace nové školní budovy čp. 300, ale ještě nebyly úplně dokončeny práce sklenářské, zámečnické, natěračské a truhlářské. Od slavnostního vysvěcení bylo vzhledem k vypuknutí války upuštěno, takže byla budova vysvěcena bez nějakých okázalostí. Budovu vysvětil 20. září 1914 volyňský děkan Jan Podlaha za přítomnosti místní školní rady, občanů, rodičů, žákyň a učitelského sboru.

Vystavění nové budovy dívčích škol (viz příloha VII) přineslo velkou naději pro přeplněnou chlapeckou školu (v pěti třídách bylo 340 žáků), která se měla přestěhovat do bývalé školy dívčí. Budova však byla poskytnuta školskou radou dne 17. září 1914 na vojenský lazaret (na budově se objevil nápis „Reservní vojenská nemocnice“), a tak se naděje na zlepšení vytratila a dál se učilo v přeplněných třídách (v páté třídě bylo 94 žáků) bez sborovny a tělocvičny.

Dne 13. března 1914 se konala schůze školní rady ve Volyni, která řešila žádost o zřízení poboček v chlapecké škole při přeplněných třídách čtvrté a páté. Mimo jiné také zamítla žádost Královské české zemské školy řemeslnické ve Volyni, která požadovala, aby jí byly v chlapecké škole postoupeny místnosti na truhlárnu.

¹² SOkA, Strakonice, *Kronika dívčí školy 1898-1934*, s. 123

*Šlechetského dobrodiní našla naše obecná škola chlapecká v osobě pana Antonína Pravdy, c. k. dvorního rady, řádného profesora vysoké školy technické v Praze ve výslužbě, který založil nadaci v obnosu 1.000 K, z jichž úrokového výnosu zakupovány býti mají vyučovací pomůcky pro chudé, mravné a dobře prospívající žáky školy naší. Úrok vyplácen bude na městském úřadě zdejším.*¹³ Toto dobrodiní, kterého se dostalo škole ještě před válkou, zlepšilo její situaci ohledně pomůcek.

2.4. Činnost žáků ve prospěch státu za války

Válka přinesla do života škol mnoho problémů. Jednak se prohloubily finanční potíže škol i žáků a válka se promítala i do činností během školního roku.

Počátkem roku 1915 odeslali žáci 680 párů papírových vložek do bot a lepili papírové ponožky z nepromokavého papíru. Od 1. dubna byly úlevy ve vyučování, zejména pokud žáci pracovali v zemědělství a měli tak nepřítomnost omluvenou. V listopadu a prosinci v přestávkách před vyučováním a v hodinách tělocviku, který se v zimě nevyučoval, cupovali žáci pro vojáky cupaninu ze sepraných látek plátěných lněných i bavlněných, které si přinesli z domova.

Ve dnech 7. a 21. února 1915 sešrály žákyně dívčí školy za řízení ženského odboru Sokola divadelní hru Čtvero ročních počasí od M. Batíkové. Výtěžek byl věnován ve prospěch vdov a sirotků po padlých ve válce. Z Prahy také přišla výzva k peněžitým, materiálním a potravinovým sbírkám pro nezaměstnané, oznámení o úlevách ve vyučování pro děti, které vykonávají domácí a polní práce, když je otec na frontě. Žákyně byly též vybídnuty k pletení vlněných částí oděvů pro vojáky a sbírání listu ostružníku. Také bylo doporučeno pěstovat na školních zahradách brambory, zeleninu a luštěniny. Okresní hejtman pak nařídil nucené očkování dětí. Výzvy k tomu, aby se žákyně o prázdninách věnovaly pletení ponožek a nátepiček, uposlechlo 51 žákyň. Každým dnem jich ale postupně ubývalo, až 6. září 1915 zbyly jen dvě. Od počátků sbírek odvedly dívčí školy zemské komisi 359,2 K a okresní komisi 82,72 K. Dívky také sebraly 10 kg kovů. Ve vojenské službě bylo 66 otců a 96 bratrů žákyň.

Po rozdání vysvědčení (školních zpráv) za školní rok 1914/15 byli žáci vyzváni k prázdninovému zaměstnání školou. Nikdo se však nepřihlásil. Na základě výnosů c.k. školních úřadů svolal ředitel měšťanské školy dívčí František Nováček učitelské sbory chlapecké obecné, dívčí obecné a měšťanské školy, zástupkyně opatrovny, jeptišky

¹³ SOkA, Strakonice. *Kronika školy chlapecké 1875-1925*, s. 150

a dva zástupce místní Učednické besídky na společnou poradu. Výsledkem porady bylo „Provolání k rodičům dítek ve školní obci volyňské“. To bylo rozneseno do všech domů v obci. Na to se přihlásilo z chlapecké školy 44 žáků. Z vesnic se nedostavil nikdo. Žáci nebyli využiti k nějaké práci, ale byly jim vyprávěny pohádky, chodili s učiteli na vycházky, takže postupně došlo k tomu, že přišli jen dva žáci a toto bylo zrušeno.¹⁴

Ve dnech 29. září a 2. října 1915 bylo město rozděleno na dvě části, kdy v jedné části obcházeli domy žáci školy chlapecké a v druhé žákyně školy dívčí (v okolních obcích žáci školy chlapecké). Cílem bylo získat co nejvíce vlny, bavlny a kaučuku. Nakonec bylo dáno dohromady 235 kg vlněných a bavlněných věcí a 45 kg kaučuku.¹⁵ Dá se říci, že ochota lidí poskytovat cokoli na veřejné sbírky ve prospěch armády byla den ode dne menší.

V týdnu od 30.4. do 7.5. 1916 bylo ve škole volno, protože žákyně roznášely po městě provolání a prodávaly odznaky červeného kříže (hoši z chlapecké školy tak činili v okolních obcích). Žákyně vybraly 326,7 K. C.k. zemská školní rada vyzvala k šetření papírem a psacími potřebami, vysazovali se stromy a sady, vzpomínalo se na válečné hrdiny a sbíraly se byliny. Okresní školská rada nabádala ke sběru vlny, kaučuku, bavlny a lnu, sbíralo se ovoce a zelenina pro vojáky.

Ve dnech 23. a 24. listopadu 1917 se neučilo, protože se upisovalo na VII. válečnou půjčku, přičemž asistoval pedagogický sbor. Z důvodu nedostatku paliva se od 7. ledna do 3. dubna 1918 učilo jen čtyři dny v týdnu (k neděli přibyla volná středa a sobota). Vyšlo nařízení, že se musí šetřit papírem a popsat obě strany, používat staré a použité sešity a používat mýdla bez tuku. Množily se však stížnosti ze strany rodičů žáků, že jsou děti využívány pro různé práce a sbírky místo toho, aby se učily. Výuka byla omezena také v červnu, kdy se sepisovaly osevní plochy a získávaly úpisy na VIII. válečnou půjčku.

C.k. zemská školní rada nařídila sbírku prádla a šatstva, sbírku pro válečné sirotky, zřizování houbařských poraden na školách, došlo také k zákazu angažování se učitelů v politických stranách a ředitel dívčích škol František Nováček dostal pochvalu za vzornou a spolehlivou loajální správu školy.

Učitelé měli ještě jednu povinnost. Na počátku školního roku 1915/16 byli sepsáni všichni hoši ze škol ve Volyni, Nihošovicích a Neuslužicích za účelem zřízení družin, kde by jednou týdně cvičili po vojenském způsobu. Cvičení pak vedli sami učitelé.

¹⁴ SOkA, Strakonice. *Kronika školy chlapecké 1875-1925*, s. 166-7

¹⁵ SOkA, Strakonice. *Kronika školy chlapecké 1875-1925*, s. 166-7

2.5. Školní výuka

Školní výuka probíhala od poloviny září do poloviny července, přičemž mnoho žáků bývalo na podzim a na jaře uvolňováno kvůli zemědělským pracím. Počet žáků ve třídách byl mnohdy značný, a tak školy žádaly o tzv. pobočky, což znamenalo rozdělení třídy ročníku na třídy dvě. Školní zprávy (dnes vysvědčení) byly žákům vydávány čtvrtletně. Například ve školním roce 1913/14 to bylo 30. listopadu 1913, 14. února 1914, 30. dubna 1914 a 15. července 1914.¹⁶ Učitelé se často měnili, neboť byli různě překládáni na jiné školy. Navíc se dělili na zatímní a definitivní učitele. Kromě základních předmětů se např. na chlapecké obecné škole učil nepovinně německý jazyk a důraz byl kladen i na výuku zpěvu. I na dívčí obecné a měšťanské škole se ve školním roce 1912/13 vyučoval německý jazyk ve třech odděleních. Učil se i francouzský jazyk, ale pouze do 6. února 1913, kdy byl pan učitel Jan Vávrů zproštěn vyučování ze zdravotních důvodů. Na měšťanské škole byla v I. třídě dvě oddělení ručních prací.¹⁷ V lednu a únoru 1914 proběhl na škole šestitýdenní kurz kuchařsko-hospodyňský za účasti 36 dívek.

Velký důraz byl kladen především na výuku náboženství. Mší začínal i končil každý školní rok a z náboženství se konaly zkoušky. Vážnost tomuto aktu dávalo, že tyto zkoušky byly mnohdy veřejné. O jejich významu svědčí i to, že 30. dubna 1917 vykonal na dívčí škole českobudějovický biskup Josef Hůlka generální vizitaci, zkoušku z katolického náboženství a udílel svátost biřmování. Ředitel školy F. Nováček obdržel 30. června 1917 pochvalné uznání od biskupské konzistoře v Českých Budějovicích za péči o mládež a výchovu nábožensko-mravní. Žákyně obecné i měšťanské školy chodily také pravidelně ke svaté zpovědi a svatému přijímání, kdy ve školním roce 1912/13 to bylo ve dnech 11. a 12. října, 4. a 5. dubna a 2. a 3. července a zkouška z náboženství se konala 19. května. Všichni žáci a žákyně byli katolického vyznání, ojediněle se objevil někdo víry židovské. Nikdo nebyl bez vyznání či jiné víry.

Školy také pilně navštěvoval okresní školní inspektor, zpravidla dvakrát za rok, kdy kromě výuky prohlédl a podepsal úřední spisy včetně školní kroniky. Pro školní rok 1915/16 byly také vydány nové osnovy pro obecnou školu. Dne 23. srpna 1915 byl vydán Oběžník o vlasteneckém chování českého učitelstva a žactva. Toto vlastenectví se pak muselo logicky promítnout do výuky humanitních předmětů, jako např. dějepisu.

¹⁶ SOkA, Strakonice. *Kronika školy chlapecké 1875-1925*, s. 150

¹⁷ SOkA, Strakonice. *Kronika dívčí školy 1898-1934*, s. 126

Od 16. prosince 1916 do 8. ledna 1917 se z důvodu nedostatku paliva neučilo. Palivo pak opět došlo 29. ledna a výuka byla zastavena až do 2. dubna (na chlapecké škole od 5. února do 2. dubna). Dne 9. května pak bylo nařízeno učit se sedm dní v týdnu, aby se dohnala zameškaná výuka. Od 21. června do 9. července pracovala většina učitelů dívčích škol na soupisu osevních ploch, takže se nevyučovalo na měšťanské škole a na obecné škole byly třídy spojovány. Ani na chlapecké obecné škole to nebylo lepší, protože na pět tříd byli jen čtyři vyučující, a tak měla 2. a 3. třída půldenní vyučování. Horšila se i docházka a dostavil se pokles kázně.

2.6. Přehled žáků

Jak to vypadalo se stavem žactva. Během školního roku býval mnohdy pohyb, protože docházelo k migraci obyvatelstva. Do Volyně také během války přicházeli uprchlíci z Haliče, jejichž děti začaly navštěvovat místní školy.

V obecné škole chlapecké bylo vždy pět tříd, do kterých nastoupilo 366 žáků ve školním roce 1912/13, 345 žáků ve školním roce 1913/14, 340 žáků ve školním roce 1914/15, 327 žáků ve školním roce 1915/16 a 326 žáků ve školním roce 1916/17. Například ve školním roce 1913/14 navštěvovalo chlapeckou školu v pěti třídách celkem 345 žáků. V první třídě jich bylo 47, ve druhé 61, ve třetí 70, ve čtvrté 96 a v páté 81.¹⁸ Všichni žáci byli Češi a jeden byl židovského vyznání. Je jasné, že když bylo ve třídách tolik dětí, žádalo vedení školy o možnost zřízení tzv. poboček.

Ve škole dívčí, která měla pět tříd na škole obecné a tři na škole měšťanské, nastoupilo ve školním roce 1912/13 260/144 žákyň, 1913/14 251/130 žákyň, 1914/15 263/127 žákyň, 1915/16 147/148 žákyň, 1916/17 261/157 žákyň a 1917/18 252/158 žákyň. Zatímco do obecné školy chodily žákyně z volyňské školní obce, na měšťanskou školu již i z okolních školních obcí. Velký byl i pohyb během školního roku. Např. ve školním roce 1912/13 nastoupilo na obecnou školu 260 žákyň, během školního roku stoupl počet na 275 a na konci školního roku byl 252. U školy měšťanské bylo na začátku školního roku 144 žákyň (z toho 39 z cizích školních obvodů), během školního roku jejich počet stoupl na 146 a na konci jich bylo 132.¹⁹ Znamená to, že počet žákyň školy se během školního roku pohyboval v rozmezí 384-421 žákyň. Tak jako ve škole chlapecké, tak i v dívčí byly všechny žákyně katolického vyznání. Jedinou

¹⁸ SOkA, Strakonice. *Kronika školy chlapecké 1875-1925*, s. 147

¹⁹ SOkA, Strakonice. *Kronika dívčí školy 1898-1934*, s. 127

výjimkou bylo vyznání židovské. Např. ve školním roce 1913/14 byly takové žákyně na obecné škole tři a na měšťanské čtyři. V následujícím roce pak školu navštěvovalo 12 žákyně z uprchlických rodin z Haliče.

2.7. Školní oslavy

Samozřejmě součástí výuky byly, a tak je tomu dodnes, oslavy různých výročí, výlety a exkurze. Slavil se především panovník František Josef I. a kronika o tom praví: *Kromě oslav narozenin, jmenin atd. císaře a jeho manželky, se 2. prosince 1912 konala oslava výročí nastoupení císaře Františka Josefa I. na trůn. Ráno se začalo mší, po ní následovala hymna, ve třídách bylo promluveno o významu tohoto výročí a mezi žákyněmi byla uspořádána sbírka, která vynesla 93,01 K.*²⁰ Totéž se slavilo, když byl panovníkem Karel I. Například dne 9. května 1917 se na místním hřbitově u kostela konala stromová slavnost, při které byly u kostela vysazeny dvě lípy na paměť nástupu vlády císaře Karla I. a jeho choti Zity.

Konaly se ale i oslavy jiné. Dne 2. prosince 1912 byla pořádána školní slavnost ve prospěch české Komise pro ochranu dítek a péči o mládež. Při ní byla provedena peněžní sbírka, která vynesla 12,16 K, z nichž polovina byla zaslána okresní a polovina zemské komisi.²¹ Dne 19. dubna 1913 se na škole konala slavnost k dvoustému výročí vyhlášení pragmatické sankce, při které se uskutečnila mimo jiné přednáška na dané téma a zazněla i rakouská státní hymna.

A pro ilustraci ještě jedna slavnost. *Slavnost strom památníkem a zatloukání hřebů do válečného štítu konaly dívky školy společně se školou chlapeckou a opatrovnou dne 14. dubna 1916 pro sirotky po zemřelých vojínech. Slavnosti se zúčastnili p. c.k. okresní hejtman B. Sedláček, p. c.k. školní inspektor, člen c.k. okresní školní rady pan poslanec J. Bukvaj, p. starosta K. Kavalírek, pánové radní Krása a Rod, hojně paní, sbor učitelský a žactvo.*²²

Zajímavá akce se udála 8. července 1913. Tehdy byl se žákyněmi měšťanské školy a staršími žákyněmi školy obecné podniknut poučný výlet do Strakonice, během kterého byla prohlídka děkanského kostela, zámku, továrny na fezy, ženské školy průmyslové, c.k. odborné školy stávkařské, rodného domku F.L.Čelakovského a Podskalí. Výletu se

²⁰ SOkA, Strakonice. *Kronika dívčí školy 1898-1934*, s. 123

²¹ SOkA, Strakonice. *Kronika školy chlapecké 1875-1925*, s. 143

²² SOkA, Strakonice. *Kronika dívčí školy 1898-1934*, s. 158

zúčastnilo 170 osob a u oběda je poctili návštěvou c.k. místodržitelství rada VI. Kendík a c.k. okresní školní inspektor J. Dyk.²³

2.8. Péče o chudé žáky

Velmi zajímavá byla činnost. Polévkového ústavu a Krejcarového spolku. Polévkový ústav zajišťoval peníze zejména na vaření polévek pro chudé žáky v zimních měsících. Tato tradice se v různých obměnách držela do konce druhé světové války. Ve sledovaném období byl zdejší polévkový ústav v činnosti v době od 7. ledna do 4. února 1913. Vaření polévek bylo zadáno hostinskému Hynku Fálvi. Pro chlapeckou školu bylo dáváno denně 66 porcí polévek, celkem 1386 porcí.²⁴ Následující rok byly polévky pro chlapeckou i dívčí školu poskytovány stejným hostinským od 8. ledna do 13. února v počtu 65 polévek denně po 7 haléřích vždy ve středu a v sobotu. Celkem 1300 porcí tak vyšlo na 91,- K. Tak jako na chlapecké škole obecné, i na dívčí škole dával polévkový ústav v zimě polévky. Ve školním roce 1912/13 jich hostinský pan Hynek Fál vydal 2772 porcí a dostal za ně 176,4 K. V následujícím roce bylo vydáno žákyním v lednu a únoru 2640 polévek za 168,-K. Ve školním roce 1914/15 bylo rozdáno 1560 polévek za 144,- K. Za války docházelo k útlumu tzv. polévkového ústavu a počátkem roku 1916 už polévky podávány nebyly.

Další tradiční akce, která zde byla od Rakousko-Uherska do konce druhé světové války, též s různými obměnami, byla tzv. ošacovací akce, kdy různé spolky, zejména Krejcarový spolek, ale i červený kříž či sponzoři poskytovali ošacení chudým dětem, které se zpravidla předávalo na vánoční besídce. Krejcarový spolek byl založen v roce 1880 a první zmínka o obdarování chudých dětí ošacením v době vánoční je v městské kronice k roku 1891, kdy bylo podarováno 38 hochů z 277 do školy zapsaných. Před Vánoce 1913 bylo obdarováno párem bot 31 chudých žáků a 26 chudých žákyň. V následujícím roce dostalo boty 29 žákyň.

²³ SOkA, Strakonice. *Kronika dívčí školy 1898-1934*, s. 124

²⁴ SOkA, Strakonice. *Kronika školy chlapecké 1875-1925*, s. 144

3. Školství ve Volyni v letech 1918-1939

3.1. Stručná charakteristika doby

Léta 1918-39 jsou obdobím tzv. první republiky. Během těchto dvaceti let prošel stát, který se stal společný pro Čechy a Slováky, ale také s velkým množstvím Němců, Maďarů a Ukrajinců, od radostného vzniku, přes období konjunktury k hospodářské krizi a posléze k zániku. To vše se odrazilo i ve vývoji volyňských obecných a měšťanských škol.

O vzniku státu píše kronika dívčí školy toto: *Když zahraniční ministr hrabě Andrásy přistoupil na podmínky přes. Unie severoamerické Wilsona o samostatnosti států československého a jihoslovanského, vydal Národní výbor čsl. státu v Praze dne 28. října 1918 zákon, jímž uveden v život samostatný stát československý, republika čsl. Událost tato pro nás a naši svobodu nejvýznamnější oslavena ve Volyni dne 3. listop. 1918 (omylem konána tato slavnost též před tím 14. října). Školní dívky, spolky, občanstvo z okolí a města, rolníci na vozech atd. seřadili se na silnici U nádraží, kde v sále hotelu konána schůze samosprávy za předsednictví p. okres. starosty J. Láchy. Po řeči p. okres. tajemníka dra Lexy šel průvod ulicemi na náměstí, kde před radnicí měl vlasten. projev p. Hálek z Černětic a zástupci politic. stran. Po zpěvu hymny byl rozchod.²⁵ Na jaře se pak slavily narozeniny T. G. Masaryka, výročí J. A. Komenského a na dělnický svátek 1. května bylo volno. Slavilo se prostě dál, jen svátky a oslavované osoby doznamenaly změny. Ostatně v kronice se píše: *Z rozkazů minist. školství ozdobena budova školní praporem o slavnosti výročí samostatnosti států Severoamerických 4/7, republiky francouzské 14/7 a dosažení míru po světové válce dne 19. července 1919.*²⁶ V kronice školy chlapecké se uvádí: *Dne 14. října se rozšířila zpráva o vyhlášení samostatnosti, ale radost byla předčasná. 28. října však už byla radost oprávněná. Správce školy ocenil dobrodiní, jehož se dostalo lidu československému i učitelstvu. Provolával se sborem učitelským 3x slávu tvůrcům naší samostatné republiky, prvnímu našemu prezidentu Tomáši Masarykovi, prezidentu Wilsonovi a neohrožené lize Čechoslováků.*²⁷*

²⁵ SOkA, Strakonice. *Kronika dívčí školy 1898-1934*, s. 207-8

²⁶ SOkA, Strakonice. *Kronika dívčí školy 1898-1934*, s. 208

²⁷ SOkA, Strakonice. *Kronika školy chlapecké 1875-1925*, s. 206

Zatímco v kronice dívčí školy nenalzááme žádné politické či hospodářské události, tak v kronice školy chlapecké nalzááme např. výsledky parlamentních voleb v roce 1929, kdy se dozvídáme, že ve Volyni zvítězili národní demokraté se 433 hlasy před sociálními demokraty s 277 hlasy.²⁸ Ale najde se zajímavá výjimka. Ve školní kronice je i rubrika různé, kde se ke školnímu roku 1919/20 objevily údaje o tehdejších cenách. A tak se např. dozvídáme, že 1 litr obyčejného piva stál 1,-Kč, litr vína 9,-Kč, jedno vejce 1,-Kč, litr mléka 1,6-2,- Kč, metrák brambor 56,-Kč, boty 300,-Kč a oblek 1000-2000,-Kč.²⁹ Zároveň se dočítáme, že učitelka slečna M. Knížková byla od 1.10.1919 dána do výslužby s penzí 4.200,-Kč.³⁰ Slečna A. Mayerová měla v následujícím školním roce plat + přídavky (drahotní, nákupní) 9.408 + 2.808 + 1.560 + 380,-Kč.³¹

Zhoršující se politická situace v druhé polovině 30. let se odráží i v tom, že učitelé chlapecké školy reagovali na výzvu státu a v roce 1936 upsali na půjčku obrany státu 9500,-Kč, dívčí školy 6.000,-Kč. O dva roky později vybraly žákyně na fond obrany státu 644,80 Kč, učitelé pak na národní leteckou sbírku odvedli 750,-Kč. Je ale zajímavé, že až na malé výjimky se žádná z kronik nevěnuje v podstatě žádné politické a ekonomické informaci, např. není žádná zmínka o světové hospodářské krizi.

Politická informace se objevuje až ve chvíli bezprostředního ohrožení vlasti. *Dne 22. září 1938 vyhlásil president republiky Dr. Edvard Beneš na základě usnesení vlády mobilizaci armády, aby chránila celistvost čsl. republiky proti požadavkům říše německé. Armáda i národ pochopily vážnost situace a s nadšením nastupovaly k ochraně vlasti. Ale státníci anglický, francouzský, italský a německý na poradě v Mnichově rozhodli jinak. Československu bylo nařízeno, aby odstoupilo Německu, Polsku a Maďarsku určitá území s výhrůžkou, že odmítne-li a pustí se do války, bude osamoceno. Vláda republiky podřídila se tomuto tlaku mocností evropských a požadovaná území odstoupila v naději, že uchrání národ od strastí války a že tím budou vyřízeny všechny požadavky sousedů. President republiky Dr. Edvard Beneš vzdal se pod tíží těchto truchlivých událostí svého úřadu dne 5. října 1938.*³²

V pátek 30. září a v sobotu 1. října 1938 zabrala vojenská správa místní obecnou školu dívčí k ubytování vojska. Dne 3. října umístila vojenská správa v několika místnostech obecné školy střelivo. Výuka probíhala střídavě v měšťanské škole a od

²⁸ SOkA, Strakonice. *Kronika školy chlapecké 1923-1959*, s. 53

²⁹ SOkA, Strakonice. *Kronika dívčí školy 1898-1934*, s. 225

³⁰ SOkA, Strakonice. *Kronika dívčí školy 1898-1934*, s. 225

³¹ SOkA, Strakonice. *Kronika dívčí školy 1898-1934*, s. 229

³² SOkA, Strakonice. *Kronika školy chlapecké 1923-1959*, šk. rok 1938-1939

13. do 16. října byla škola celá obsazena vojskem, které jí poté uvolnilo. V kronice se uvádí: *Dne 14. března 1939 odtrhlo se Slovensko od historických zemí a prohlásilo svoji samostatnost. Dne 15. března 1939 obsadilo říšské vojsko z rozkazu říšského kancléře Adolfa Hitlera Čechy a Moravu. Z těchto zemí zřízen „Protektorát Čechy a Morava.“ Protektorem ustanoven svobodný pán šl. Neurath. Ode dne 19. března 1939 až do 2. dubna 1939 byla naše škola plně obsazena říšským vojskem, takže vyučování muselo býti přerušeno.*³³ Do 9. dubna se pak škola čistila, takže výuka začala opět až 12. dubna 1939.

3.2. Vývoj škol a jejich umístění

V tomto časovém období byla ve Volyni obecná škola chlapecká a obecná a měšťanská škola dívčí. V roce 1922 vzniká měšťanská škola chlapecká. V roce 1925 se obecná a měšťanská škola chlapecká spojily v jednu školu.

Školní rok 1919/20 měl začít dle ministerského nařízení již 1. září. Zahájili ale jen učitelé společnou poradou. V důsledku zpoždění zemědělských prací začala výuka až 16. září. Školní rok 1920/21 už byl klasický, tak jak ho známe dnes. Výuka začala 3. září a skončila 28. června. I nadále se ve čtvrtletí dávaly dětem zprávy a na měšťanské škole byly žákům přečteny známky. V pololetí a na konci roku pak všichni dostávali vysvědčení.

Novinkou ve školním roce 1919/20 bylo z důvodu povolení koedukace, že se na měšťanské škole dívčí objevili chlapci. Díky tomu se zvýšil počet žáků a I. a II. třída měly tzv. pobočku. Také došlo v této souvislosti k úpravě osnov, aby vyhovovaly obojímu pohlaví. Místní školní rada se také obrátila na zemskou školní radu, aby byly povoleny tři pobočky při měšťanské škole dívčí a tyto se přeměnily v měšťanskou školu chlapeckou se společnou správou s měšťanskou školou dívčí. Toto bylo s určitými podmínkami povoleno.

Bylo také rozhodnuto, že bude otevřena čtvrtá třída měšťanské školy, která bude jednoročním učebním kurzem (schváleno 1. září 1920). O tom, čeho se tento kurz týká, však nikdy kronika nehovoří. Jisté je, že byly vypracovány osnovy a podána žádost, aby náklady na tento kurz hradil stát. Tento kurz byl poprvé otevřen ve školním roce 1921/22, jakožto čtvrtá třída měšťanské školy (od 1. září 1924 byl jednoroční učební

³³ SOkA, Strakonice. *Kronika dívčí školy 1935-1949*, šk. rok 1938-1939.

kurz připojen k měšťanské škole chlapecké). Zároveň byla vyslovena podpora, aby se žáci druhé a třetí třídy měšťanské školy zúčastňovali praktické výuky na místní řemeslnické škole. Na školu také přišel výnos o vyučování vaření a vedení domácnosti v národních školách. Městská školní rada došla k závěru, že bude žádat, aby vznikla samostatná chlapecká měšťanská škola.

Usnesením zemské školní rady ze dne 28. března 1922 bylo rozhodnuto o zřízení samostatné měšťanské školy chlapecké ve Volyni, kdy v tuto samostatnou školu byly proměněny chlapecké pobočky při dívčí měšťanské škole.

Nové měšťanské škole byly přiděleny místnosti v budově dívčích škol, kde již předtím byly chlapecké pobočky. Zatímním ředitelem se stal odborný učitel měšťanské školy dívčí Josef Fiala, který byl 23. října 1922 jmenován definitivním ředitelem a 23. listopadu složil ve Strakonických služební slib. Okresní školní výbor se 8. srpna 1922 usnesl, že bude uzavřena dohoda mezi chlapeckou a dívčí školou o používání pomůcek a učitelské knihovny a část žakovské knihovny dívčí školy přejde do nové knihovny školy chlapecké. Škola dostala též 183 učebnic, které na konci roku vrátila.

K zásadnímu rozhodnutí došlo v souvislosti s chlapeckými školami. *Dekretem ošv. z 23. července 1925 č. 4144 byl ředitel měšťanské školy Václav Hlava vyzván, aby převzal správu obecné školy, což se stalo 31. srpna 1925.*³⁴ Došlo tak ke spojení obecné školy chlapecké s měšťanskou školou chlapeckou pod jednu správu a od té doby se vede též společná kronika při škole měšťanské. Od této chvíle jsou zde do konce tohoto období dvě školy, a to chlapecká škola obecná a měšťanská a dívčí škola obecná a měšťanská.

Dne 16. února 1921 se uskutečnilo sčítání obyvatel, které ukázalo, že Volyně jich má 3011. Ve Volyni bylo také přejmenováno několik ulic a ulice před dívčí školou dostala název Komenského, dnes Školní. Zatímco dívčí škola měla krásnou budovu, školy chlapecké žily ve stísněných poměrech. Jednak zde byly některé třídy měšťanské školy ve škole dívčí, jednak zde byla škola obecná, která měla prostory po dívčí škole v budově čp. 124. Některé třídy byly i v budově čp. 119. Od roku 1925 využívala odborná škola truhlářská dvou tříd obecné školy v čp. 119, v jedné třídě byla městská veřejná knihovna a jednu třídu využíval jako modlitebnu českobratrský evangelický sbor ve Volyni. Na žádost městského zastupitelstva svolil okresní školní výbor, aby budova obecné školy čp. 119 byla propůjčena na dobu šesti měsíců vojenské

³⁴ SOkA, Strakonice. *Kronika školy chlapecké 1923-1959*, s. 13

posádce a zde umístěná první třída byla přestěhována do budovy čp. 124. Druhá třída se přesunula do budovy měšťanských škol. V roce 1930 měla obecná škola v této budově už pouze jednu třídu. Jedna malá místnost v této budově sloužila jako noclehárna pro chudé žáky odborné školy truhlářské.

Odchodem ředitele dívčí školy Františka Nováčka do výslužby se také uprázdnil jeho byt, který byl přeměněn na učebny, do nichž se 5. ledna 1925 nastěhovala 3. a 4. třída měšťanské chlapecké školy (4. třída byl vlastně jednoroční kurz, který pod tuto školu už patřil).

Ve školním roce 1931/32 na žádost místní školní rady povolila zemská školní rada, aby dosavadní trojtřídní obecná škola byla proměněna v čtyřtřídní o čtyřech definitivních třídách a jedné zatímní třídě postupné. V následujícím školním roce pak došlo ke spojení první třídy obecné školy chlapecké a dívčí a podléhaly správě obecné školy chlapecké.

Již v roce 1927 jednala místní školní rada o nutnosti řešení nevhodných prostor chlapecké obecné školy. Řešení se jevílo v přístavbě dvou křídel budovy měšťanských škol. Obecní zastupitelstvo nebylo ale v tuto chvíli tomuto řešení nakloněno. Nakonec bylo toto odsouhlaseno v červnu 1930 s tím, že budou vypracovány předběžné plány a zatím se počítalo s částkou 550.000,- Kč.

Dne 30.12.1930 se opět jednalo o přístavbě školy. Státní technický znalec neschvaloval přístavbu křídel, nýbrž navrhl nástavbu třetího patra na stávající školní budovu čp. 300, s čímž zástupci místní školní rady i přiškolených obcí souhlasili.

Kvůli přístavbě třetího patra školní budovy skončil pro většinu žáků školní rok již 11. června 1931. Ve třídách obecné školy, které byly umístěny v budovách čp. 119 a čp. 124, skončil školní rok 28. června 1931. Již v červnu bylo postaveno ze dvora lešení a 13. června se začalo s bouráním a snesením střechy. Stavbu prováděl stavitel František Hájek z Volyně a rozpočet činil 305.000,-Kč.

Nástavba byla provedena během prázdnin a zároveň došlo k přeložení vodovodu do vnitřních zdí, aby nezamrzal. V této souvislosti také došlo k prodeji školních budov čp. 119 a čp. 124. Budovu čp. 119 koupila již v lednu paní Kunešová z Prahy za 70.500,- Kč a budovu čp. 124 koupil českobratrský evangelický sbor ve Volyni za 80.500,- Kč. Obě budovy byly uvolněny a předány k 15. červenci 1932. Bylo také rozhodnuto, že škola obecná a měšťanská dívčí bude mít k dispozici přízemí a druhé patro, obecná škola chlapecká první patro a měšťanská škola chlapecká třetí patro.

Dne 13. září 1932 proběhla kolaudace nového třetího patra školy a následující den bylo uděleno svolení používat jej pro účely výuky. Poprvé se tak dostaly obecné i měšťanské školy volyňské chlapecké i dívčí pod jednu střechu.

Místní školní rada darovala škole (společně s dívčí školou) nové rozhlasové zařízení (mikrofon s gramofonem, mikrofon, kontrolní reproduktor a 21 reproduktorů) v ceně 9.470,- Kč. Zařízení bylo uvedeno do provozu 18. ledna 1937.

Ve dnech 30. září, 1., 3., 14., 15. a 17. října 1938 bylo ve školní budově ubytováno československé vojsko. V tyto dny se nevyučovalo. Z učitelského sboru byli mobilizováni učitelé Josef Sládek a Václav Vondrášek.³⁵ Do konce roku věnovali učitelé a žáci na obranu státu 3.573,- Kč.

3.3. Ze života školy

Důležitým dnem byl 7. prosinec 1918, kdy se konala okresní učitelská porada, která byla naposledy 10. října 1913. Na této poradě skládali učitelé slib věrnosti nové republice. V roce 1919 vyšel 23. května zákon, ve kterém se učitelé dostali svými platy na úroveň státních zaměstnanců.

Zajímavý byl konkurz na místo ředitele školy, který byl vypsán 1. února 1928. Dne 30. dubna 1928 sestavila místní školní rada pořadí z 8 zájemců, kde se na prvním místě umístil Karel Mrzena, okresní školní inspektor. Dosavadní zastupující ředitel Karel Rataj byl třetí. Inspektor Mrzena byl 10. května 1929 jmenován ředitelem, kterým se stal k 1. srpnu 1929. I nadále byl zastupujícím ředitelem Karel Rataj, který fakticky nadále školu řídil. Ředitel K. Mrzena totiž i nadále vykonával funkci inspektora, takže se na škole vůbec nezdržoval a přijížděl jen na inspekci. Od 1. prosince 1933 nastoupil zastupující ředitel K. Rataj na místo okresního školního inspektora v blatenském okrese a správu školy předal odbornému učiteli Václavu Šrámkovi. Faktický ředitel, okresní školní inspektor K. Mrzena, se přišel v prosinci 1933 až březnu 1934 do školy 4x podívat z titulu své inspektorské funkce a shledal, že je vše v pořádku. Ještě jednou se ukázal v červnu. Tak to šlo až do roku 1936, kdy se ředitelem stal Václav Šrámek.

Dne 8. října 1931 se postřelil učitel odborných předmětů chlapecké školy Machač a od 1. listopadu byl přeložen do Horažďovic. Byla to v krátké době druhá mimořádná

³⁵ SOKA, Strakonice. *Kronika školy chlapecké 1923-1959*, šk. rok 1938-39

událost, neboť začátkem tohoto roku duševně onemocněl učitel Karel Šollar a dne 5. února byl dopraven do ústavu pro duševně choré v Dobřanech. Později byl dán do výslužby.

Dne 9. května 1925 navštívilo školu 8 učitelů a 14 učitelek z různých škol ze Slovenska, kteří si kromě školy dívčí prohlédli i sousední školu hospodářskou.

Dne 19. května 1930 vyšel výnos ministerstva školství č. 1516 o zřízení rodičovských sdružení na školách. První a ustavující schůze rodičovského sdružení na dívčí škole se sešla 8. prosince 1930. Výbor měl 9 členů a prvním předsedou se stal pan Josef Kovárna. Rodičovské sdružení vzniklo ve stejný den i na chlapecké škole a i zde se stal předsedou pan Josef Kovárna. Schůze se konala vždy v neděli a podle kroniky lze usuzovat, že jednou za rok. Pokaždé byl zvolen výbor, který se podílel na sbírce pro chudé děti (vánoční besídka) a tím jeho činnost prakticky končila. V roce 1935 školní kronika poprvé hovoří o tom, že: *Po ukončení schůze, dotazovali se rodiče jednotlivých učitelů na svoje děti*³⁶ Dne 10. května 1936 se pak konala další schůze rodičů s učiteli, která byla spojena s přednáškou o volbě povolání.

3.4. Školní výuka

Školní rok 1918/19 začal na školách jako obvykle mší svatou, proslovy a rakouskou hymnou, ale skončil již úplně jinak – projevem o významu Mistra Jana Husa, provoláním slávy Československu a prezidentu Masarykovi a československou hymnou. Dne 1. září 1922 byl zahájen nový školní rok společně s nově otevřenou měšťanskou chlapeckou školou, která vznikla z chlapecké pobočky dívčí měšťanské školy. K žactvu i rodičům promluvil ředitel dívčí školy František Nováček a zatímní ředitel měšťanské chlapecké školy Josef Fiala. Školní rok pak začínal většinou shromážděním ve školní tělocvičně, ale později také ve třídách. Prvňáčci dostávali od místní spořitelny vkladní knížku s počátečním vkladem většinou 5,-Kč. Všichni žáci a učitelé byli pojištěni u Pražské městské pojišťovny proti následkům tělesných úrazů, které by utrpěli ve škole, na cestě do i ze školy, a to za nepatrný poplatek 1,50 Kč pro osobu.³⁷

Ve městě Volyni bylo školné placeno přírážkou k daním. Do školního obvodu obecné školy patřila Volyně, Nišovice, Přechovice, Račí a Zechovice. Na měšťanskou

³⁶ SOkA, Strakonice. *Kronika školy chlapecké 1923-1959*, šk. rok 1935-36

³⁷ SOkA, Strakonice. *Kronika školy chlapecké 1923-1959*, s. 12

školu již chodily děti i z jiných školních obvodů a obce na ně přispívaly a přispívali i žáci, kteří mohli být od poplatků osvobozeni. V roce 1921 začala obec Černětice jednat o docházce svých dětí do Volyně, ale k dohodě nedošlo, a tak z Černetic docházely děti nadále do obecné školy v Předslavicích.

Zajímavá je zpráva ve školní kronice, kde se uvádí: *Mnozí vyznavači římsko-katoličtí opouští církev a přecházejí do evangelické církve českobratrské, která byla ve Volyni ustavena v roce 1920. Modlitebnu si zřídili ve školní budově obecné chlapecké školy číslo 124. Bohoslužby vykonává kazatel p. Josef Ležák, zástupce farářův. Modlitebnu jim propůjčila zdarma místní školní rada.*³⁸ Není bez zajímavosti, že tato církev v této budově funguje dodnes. Například ve školním roce 1923/24 bylo na obecné škole chlapecké 31 žáků církve českobratrské evangelické, 3 bez vyzvání a jeden víry židovské.

Z toho je patrné, že velkých změn doznala výuka náboženství. Již se nekonaly veřejné zkoušky, ale probíhala běžná výuka ve škole ve čtvrté třídě obecné a první a druhé třídě měšťanské školy. Na školách probíhala také výuka náboženství nejen římskokatolického, ale i českobratrského evangelického, československého a židovského. Žáci a žákyně bez vyznání na náboženství nechodili. V roce 1938 bylo určeno, že náboženství římskokatolické, českobratrské a československé se vyučuje dvě hodiny týdně, náboženství židovské jednu hodinu týdně.

Z cizích jazyků se učila němčina a francouzština jako nepovinný předmět. Výnosem zemské školní rady ze dne 8. října 1930 bylo na chlapecké škole zrušeno vyučování francouzštiny pro malý počet žáků. Ve školním roce 1937/38 k nepovinnému předmětu německý jazyk přibýly těsnopis a psaní na stroji ve třetí třídě chlapecké školy měšťanské a jednoročním kurzu.

Problémem nebylo jen co, ale jak učit. Hned po válce řešil učitelský sbor otázku, jaká zadávat témata do úkolů a diktátů z jazyka českého a německého.

Dalším problémem bylo doplňování pomůcek a školní knihovny a také jakou četbu doporučovat. Školy získávaly různé dary. Například v roce 1929 zakoupila chlapecká škola, také díky mnoha darům, pomůcky za 4.397,93 Kč. Ve školním roce 1929-30 Státní nakladatelství darovalo škole čítanky Jaro za 1.493,50 Kč, okresní školní výbor věnoval na pomůcky 1.100,- Kč a škola dostala mnoho dalších materiálních i peněžitých darů. Do dívčí školy byl z darů v roce 1933 pořízen nový šicí stroj a tři

³⁸ SOkA, Strakonice. *Kronika školy chlapecké 1875-1925*, s. 228

stojany na kreslení. Z darů se doplňovaly sbírky do kabinetů, knihy do školní knihovny, přispívalo se na akce pro žáky.

Samozřejmě, že po vzniku republiky opět zavládlo vlastenectví a do kurzu šli ve výuce literatury autoři obrozenečtí, realisté, ruchovci, májovci, lumírovci a další. Také bylo určeno, co se má vypustit při čtení z čítanek, než budou vydány nové. V dějepisu se začala vyzdvihovat období Karla IV., husitství, renesance, obrození a naopak jako černé období našich dějin byla zobrazována doba pobělohorská, nazývaná podle A. Jiráka dobou temna. Žáci byli též vedeni k uchovávaní starých památek. Po válce byly také vydány nové učební osnovy zeměpisu a dějepisu a také byly upraveny osnovy měšťanských škol v počtech a měřictví. Školy byly také vybídnuty k prohlídce školních knihoven a vyřazení nevhodných knih. Problém dělala koedukace na měšťanské škole, protože byly osnovy pro školy dívčí a chlapecké, takže muselo dojít k určitým úpravám v rozvrhu. V záplavě různých nových nařízení a směrnic byly školy vybídnuty k oznamování „zahálující mládeže“, bylo oznámeno, že je možno používat tělocvičen jako jídelen pro žáky, nařízeno, jak správně zpívat hymnu, že je zakázáno, aby se mládež zúčastňovala voličských schůzí, že je učitelům a žákům povolena návštěva sokolského sletu.³⁹ Bylo i upřesněno, jak dávat úkoly a diktáty. V roce 1921 pak vyšel seznam schválených učebnic. Také byl vydán výnos o vyučování vaření a vedení domácnosti na národních školách a ministerstvo školství doporučovalo, aby dívky byly vedeny k domácím pracím. V roce 1920 bylo také rozhodnuto, že dívky mají být zvláště vyučovány v rýsování, tělocviku a ženských ručních pracích. Název předmětu občanská nauka a mravouka byl změněn na občanská nauka a výchova. V roce 1925 se upravovaly osnovy ze čtení a zpěvu. Ministerstvo také nařídilo, že se má z osnov pro měšťanské školy vypustit písmo okrouhlé a místo něj se má učit písmo šňůrkové. V květnu 1925 přišel na školu oběžník, který zakazoval kupovat časopis Kohoutek a zakazoval mládeži účinkovat na tělovýchovných cvičeních DTJ (Dělnická tělovýchovná jednota).

Rozjelo se vzdělávání učitelů a např. ve školním roce 1923/24 proběhl ve Volyni kurz pro občanskou nauku a výchovu, kurz rukodělných prací a tělovýchovný kurz.

Na školství dohlíželo ministerstvo školství a národní osvěty. Zemská školní rada byla o stupínek níže a schvalovala např. učebnice a plány. Okresní školní výbor dbal

³⁹ SOkA, Strakonice, *Kronika dívčí školy 1898-1934*, s. 219

o školy v daném politickém okrese a o místní školy dbala místní školní rada, která měla na starost zejména materiální stránku škol.

Od prvního listopadu 1926 do konce června 1927 byla na všech školách v republice zavedena na zkoušku jednotná časová výuka. Učilo se ráno od půl deváté do dvanácti hodin (4 vyučovací hodiny) nebo do třinácti hodin (5 vyučovacích hodin), přičemž první dvě vyučovací hodiny měly 50 minut a další 45 minut. Odpolední vyučování zůstalo beze změn.

Ve školním roce 1926/27 byla při škole zřízena školní kuchyně, ve které se dívky třetí třídy měšťanské školy učily vaření. Kuchyně byla zařízena za peníze příznivců školy (např. slečna učitelka Anna Pospíšilová věnovala 1.100,-Kč a další školní rok 1.200,-Kč).

Nová sokolovna byla ve Volyni slavnostně otevřena 21. července 1929, což znamenalo, že místní Sokolové přestali cvičit ve školní tělocvičně, kde bylo jejich tělocvičné nářadí využívané školou. Proto bylo od Sokola odkoupeno připevněné nářadí (žebřík, hrazda, šplhadla) i volné nářadí (bradla, stůl, můstky, kladina aj.) celkem za 6.000,- Kč.

Už v únoru 1939 byla vykonána revize školních knihoven. V květnu 1939 pak proběhla revize školní knihovny za účelem vyřazení závadných knih (žádné se nenašly).

3.5. Přehled žáků

Jaký byl stav žactva je patrné z tabulky (viz příloha II.), která vychází ze stavu na začátku školního roku. Z ní vyplývá, že došlo k trvalému poklesu žáků obecné chlapecké školy. Zatímco ve školním roce 1918/19 nastoupilo do školy 304 žáků, v dalším školním roce klesl počet na 293 a ve školním roce 1924/25 klesl poprvé pod 200 na 188 žáků. Pokles se zastavil až ve školním roce 1928/29, kdy stav žáků klesl na meziválečné minimum 148 žáků. Od té doby došlo k postupnému mírnému nárůstu na 188 žáků ve školním roce 1938/39. Obecná škola chlapecká byla pětiletá. Ohledně složení žáků lze vzít za příklad školní rok 1922/23, kdy navštěvovalo školu 258 žáků, z toho 176 jich bylo z Volyně, 34 z Nišovic a Račí, 11 z Přehovic, 22 ze Zechovic a 15 z jiných obcí. Z toho 211 žáků bylo od 6 do 12 let a 47 žáků od 12 do 14 let.

Chlapecká měšťanská škola začala fungovat v roce 1922, ale chlapci se díky koedukaci objevili na měšťanské dívčí škole již o tři roky dříve, kdy ve školním roce 1919/20 jich bylo 63. Ve školním roce 1922/23 již do nové školy nastoupilo 166 žáků.

V letech 1924-27 jich nastupovalo více než 200. Největší propad byl ve školním roce 1930/31, kdy do školy nastoupilo pouhých 146 žáků. Ještě v letech 1933/34 a 1935/36 se počet nastupujících přehoupl přes 200. Dne 1. září 1924 byl ke škole připojen jednorozční uèební kurz (od školy dívèí). Škola měla tři třídy, dvě poboèky (tedy vlastně pět tříd) a jednorozční kurz. Na měšš'anskou školu k tomuto datu nastoupilo 205 chlapců a do jednorozčního kurzu 25 žáků, z toho 11 dívek.⁴⁰ Školní rok 1925/26 začal již jako společný pro všechny chlapce na jedné škole. Dne 1. září nastoupilo 166 žáků školy obecné, 272 školy měšš'anské a 18 do jednorozčního kurzu, kde z celkového počtu žáků bylo 8 dívek. Jednorozční kurz byl určen absolventům měšš'anské školy chlapecké i dívèí a počet žáků v jedné třídě nepřesahoval počet 30. Počet žáků na měšš'anské škole, až na výjimku v letech 1930-32, vždy převyšoval počet žáků na škole obecné. Na chlapeckou měšš'anskou školu chodilo i dost chlapců z cizích školních obcí, kdy např. ve školním roce 1928/29 z celkového počtu 188 žáků jich bylo 126 z cizích školních obcí (většinou z okolních obecných škol – Předslavice, Nihošovice, Hoštice, Malenice aj.). Měšš'anská chlapecká škola byla vedena jako trojtřídní s jednorozčním uèebním kurzem, který byl někdy brán jako ètvrtá třída školy.

Dívèí škola byla jednotná již od dob monarchie. Nejvíce žákyň měla obecná škola ve školním roce 1918/19, a to 244. Pak následoval pokles až na 126 žákyň ve školním roce 1926/27. Od té doby se počet pohyboval mezi 140-169 žákyňmi. Dívèí škola měšš'anská měla, na rozdíl od školy chlapecké, většinou méně žákyň než bylo na škole obecné. Výjimkou byla jen léta 1926-1928. Nejvíce žákyň bylo ve školním roce 1919/1920, kdy jich bylo 187, zato pouhých 94 žákyň nastoupilo ve školním roce 1930/1931. I na dívèí měšš'anskou školu chodily žákyňe z cizích školních obcí, za což se platilo. Hovoří o tom zápis ve školní kronice: *Místní školní rada schválila přijetí 66 dívek z cizích obcí do měšš'. šk. a 5 dívek do ob. šk. Ve schůzi 6.10.1922 usnesla se vybíratí od cizích žákyň 20,-K (4,16 K škol. plat a 15,84 K na škol. pomůcky), v kursu 100,-K (80,-K škol. plat a 20,-K na škol. potřeby).*⁴¹

⁴⁰ SOkA, Strakonice, *Kronika školy chlapecké 1923-1959*, s. 12

⁴¹ SOkA, Strakonice, *Kronika dívèí školy 1898-1934*, s. 147

3.6. Školní oslavy, akce a výlety

Se vznikem republiky se začala slavit jiná výročí. Již 8. listopadu 1918 se konala na chlapecké obecné škole školní připomínka na památku bitvy na Bílé hoře, která znamenala naši porobu pod Habsburky. Dne 7. března 1919 se slavily narozeniny presidenta T. G. Masaryka. Ještě před rokem však byly oslavovány narozeniny císaře pána Karla I. Jaká to změna. Přednášely se básně, zazněla hymna atd. Téhož měsíce byla oslava další, a to 28. března narození J. A. Komenského. 1. květen se slavil jako den svobody. Proběhlo veřejné shromáždění v hotelu Rataj a národní socialisté se sociálními demokraty pořádali veřejnou slavnost na náměstí. Dne 6. července 1919 se sešli místní občané na náměstí u příležitosti upálení Jana Husa. První půlrok tak byl ve znamení oslav.

Na všech školách se pak konaly každoroční oslavy narozenin T. G. Masaryka (později i E. Beneše), 28. října, J. Husa, J. A. Komenského, 1. května a další.

Podle toho, kdy bylo kulaté výročí, se vzpomínali četné osobnosti jako K. H. Mácha, K. J. Erben, J. Kollár, B. Němcová, A. Heyduk, J. Vrchlický, J. Neruda, B. Smetana, A. Dvořák, M. Tyrš, J. Žižka, svatý Václav, Metoděj, ale i výročí bitev na Bílé hoře, u Lipan a u Zborova či československo-rumunská vzájemnost.

Žáci, žákyně i učitelé se zúčastňovali v rámci oslav vzniku republiky průvodu k pomníku padlých. Oslava vzniku republiky též probíhala v tělocvičně nebo v hotelu U Nádraží, jak tomu bylo v roce 1932, kdy po projevu, recitaci a hymně následovalo divadelní představení Naši furianti v podání místního ochotnického spolku Bozděch.

Kromě obvyklých oslav, byla 27. září 1929 vzpomenu na pokyn ministerstva školství osoba svatého Václava. Dle výnosu ministerstva byl 28. února 1930 žákyním vysvětlen význam ústavy, která byla uzákoněna před deseti lety.

Jezdilo se i na výlety. Například v červnu 1927 podnikly žákyně měšťanské školy „poučné výlety“ na Helfenburk, na Rabí, na Boubín, do Vimperka, Klatov a Sušice. V roce 1928 žákyně čtvrtého ročníku obecné školy měly celodenní výlet na Rabí, druhého ročníku měšťanské školy na Zvíkov a třetího ročníku měšťanské školy na Orlík. V roce 1931 se vydaly starší žákyně obecné školy k pramenům Vltavy a žákyně školy měšťanské na Černé a Čertovo jezero, Plešné jezero a Třístoličník na Šumavě a na Zvíkov. Dalo by se pokračovat, ale z uvedeného je patrné, že výlety směřovaly převážně do oblasti Šumavy a Pošumaví. Chodilo se také na pěší výlety do okolí.

Obdobné to bylo s chlapeckými školami, kdy červnové výlety v roce 1933 směřovaly na Šumavu (Špičák, Pancíř, Železná Ruda, Černé a Čertovo jezero), Pošumaví (Věneč u Lčovic, svatý Vojtěch, Helfenburk, Rabí) a Písku. Ve školním roce 1937/38 školní výlety nahradily dvě branné vycházky.

Konaly se ale i další akce. Do místních provozů (měšťanský pivovar či městská elektrárna) směřovaly exkurze. Během školního roku 1927/28 navštívili žáci ve Strakonících zvěřinec a cirkus Kludský a zájmu žáků se těšila i filmová a divadelní představení, která byla většinou společná pro chlapecké i dívčí školy. Jednalo se o filmy naučné, např. vlastivědný film Jižní Čechy, filmy Výstava soudobé kultury v Brně, Výroba cukru, Lyžařské sporty. Na popud okresního osvětového sboru byla pro žáky v roce 1929 pořádána každý měsíc poučná biografická představení v místním biografu sestavená z poučných filmů Masarykova lidovýchovného ústavu. Představení byla od dvou hodin odpoledne a bylo jich celkem šest.

Dne 8. května 1930 se žáci zúčastnili *filmového představení zvukového a mluvícího filmu Fidlovačka ve Strakonících*.⁴² Zaujaly i filmy Lucerna, Zloděj z Bagdádu, Sněženky, Král králů, Karel Havlíček Borovský, Dokud máš maminku, Tři mušketýři, Poslední ráj a Na svatém Kopečku. Konaly se i přednášky se světelnými obrazy s názvem Zvířata všech krajů světa, Letem českými dějinami, Z říše královny Dagmar a Hospodářská revoluce. Divadelní představení většinou hráli místní ochotníci ze spolku Bozděch - Zvíkovský rarášek, Paní mincmistrová, Fidlovačka. Dne 23. října 1931 dokonce ve školní tělocvičně sehrály žákyně dívčí školy divadelní představení Svatoň a Milena. Dne 22. února 1937 navštívil školu spisovatel A.C.Nor (vlastním jménem Josef Kaván, autor románů z prostředí slezské vesnice), který zde měl besedu. Dne 1. března téhož roku na škole besedoval o svých zážitcích v Maroku poručík francouzské cizinecké legie Vladimír Soukup.

Péče byla věnována i zdraví žáků, zejména ve třicátých letech. Například dne 11. listopadu 1935 prohlédl místní státní obvodní lékař MUDr. J. Fügner všechny žáky kvůli štítné žláze. Zjistil, že 63 žáků obecné školy a 87 žáků školy měšťanské je postiženo zvětšením štítné žlázy. Většina rodičů (až na šest) vyslovila souhlas, aby byly jejich dětem ve škole dávány jodové tablety. Koupěno bylo celkem 4200 tablet. Velmi zajímavá je ale jiná zpráva, která se nachází ve školní kronice: *Soupis úchylných dětí buď duševně nebo tělesně vykonán byl v měsíci listopadu a zaslán trojmo okr. šk.*

⁴² SOKA, Strakonice, *Kronika školy chlapecké 1923-1959*, šk. rok 1930-31

výboru. *Bude podkladem pro zemskou péči o tyto děti. Na obecné škole zjištěno 20 na měšťanské 10 úchylných dětí.*⁴³ V červnu 1938 prohlédl žáky státní obvodní lékař MUDr. Jan František Kasper, který shledal, že 18 žáků obecné a 22 žáků měšťanské školy potřebuje umístění v ozdravovnách nebo léčení v příslušných ústavech. O pár dní později provedl státní zdravotní ústav u 216 žáků očkování proti záškrtu. Pravidelně se u chlapců a dívek kontrolovala štítná žláza a při jejím zvětšení byly podávány jodové tablety.

Školy ale nezapomněly ani o prázdninách. V létě roku 1922 byla o prázdninách po dobu 4-5 týdnů ubytována ve dvou třídách dívčí školy skupina 20 dětí a 2 pedagogů z Prahy. O prázdninách v roce 1928 byla ve školní budově obecné školy čp. 124 umístěna prázdninová kolonie sociální péče „Radost“ z Prahy-Žižkova, která čítala 55 dětí a která zde byla i následující dva roky.

3.7. Péče o chudé žáky

V lednu 1919 byl obnoven polévkový ústav na obecné chlapecké škole a v období od 9. ledna do 31. března polévky dostávalo 70 chudých žáků. V lednu až květnu 1919 byly dětem vydávány polévky, které vařily volyňské měšťanky ve staré dívčí škole za příspěvky organizace České srdce, lidové kuchyně a okresního hejtmanství. Znamenalo to obnovení tzv. polévkového ústavu také na dívčí škole a polévku dostávalo 60-90 žákyň. Polévky byly vařeny na obou školách. Později školy dostávaly zejména hrách, ze kterého se vařilo. Ve třicátých letech se pak místo polévek začíná na chlapecké škole vydávat především mléko a nazývá se to mléčná akce. Pro ilustraci, od 10. prosince 1934 do 30. března 1935 bylo potřebným žákům vydáno 2425 l mléka, 280 l polévky, 90 kg chleba a 4280 rohlíků. Stravování probíhalo v 66 dnech, týkalo se průměrně 180 žáků a bylo vydáno 11.859 porcí. Později mizí polévky úplně. Mléčná akce, která probíhala od 1. prosince do 5. března 1938 celkem 55 dnů, stála 2.456,85 Kč. Stravovalo se 140 žáků a z 1.925 l mléka bylo uděláno 7.700 porcí. Dále bylo vydáno 16 bochníků chleba a 73 rohlíků.

Na dívčí škole např. nejstarší žákyně v únoru a březnu 1932 vařily pro chudé spolužačky při výuce vaření dvakrát týdně bramborovou polévku (403 porcí). Mnohdy se vařilo z darů rodičů majetnějších žákyň. K zajímavé změně došlo ve vaření polévek pro chudé ve školním roce 1933/34. Stále se vařilo z různých darů peněžních

⁴³ SOKA, Strakonice, *Kronika školy chlapecké 1923-1959*, šk. rok 1935-36

a naturálních, ale tuto zimu se polévky vařily třikrát týdně a vařila je dopoledne, když neměla vyučování, paní ředitelka Anna Masopustová. Od 15. listopadu do 25. ledna bylo rozdáno 2.930 porcí polévek. Stravovací akce pak pokračovala do 24. března a celkem bylo rozdáno 5.770 porcí polévek a 600 porcí mléka.

Na obou školách probíhala vedle stravovací také ošacovací akce, která byla spojena s vánoční besídkou. Krejcarový spolek byl postupně doplňován a v podstatě nahrazen dary podnikatelů, peněžních institucí, červeného kříže, příspěvky státních organizací a školní rady. Dary byly používány na ošacování i stravování chudých. Na stravovací akci daroval na podzim 1938 1.000,-Kč politik Rudolf Beran. Na vánoční besídce se chudým žákům dávaly šaty, boty, košile, kalhoty, sukně, punčochy, svetry, čepice, kabáty i látka na šaty, někdy i věci použité a také školní potřeby či peníze.

Dochovalo se vyúčtování stravovací a ošacovací akce ve školním roce 1934/35. Celkem bylo na stravovací akce přijato 1.927,60 Kč (280 Kč od místní školní rady, 330,-Kč od místního červeného kříže, 802,-Kč od Venkova na záchranu čsl. dětí). Vydáno bylo 1.927,60 Kč (1.174,80 Kč za 1068 l mléka z místní mlékárny, 104,-Kč za 416 rohlíků od pekaře Šimáka, 538,80 Kč dáno za omastek, mouku, sůl, ocet a koření, 80,-Kč za vaření polévky a 30,-Kč za 30 l polévky od pana Rubína). Brambory a zelí darovali rodiče majetnějších dětí. Polévky byly vydávány pro nemajetné žákyně od 4. prosince do 5. dubna. Dělo se tak v 66 dnech a bylo vydáno 4551 porcí mléka, 5528 porcí polévek a 416 rohlíků. Vánoční ošacovací nadílka přinesla 1.130,75 Kč (okresní péče o mládež 400 Kč, rodičovské sdružení 730,75 Kč). Bylo prokoupeno 1.130,75 Kč (za 20 párů bot 603,30 Kč, za látku na 21 šatů 362,35 Kč, za látku na 13 košil 78 Kč, za 6 svetrů 56,-Kč a za osmery spodky 31,10 Kč). Kromě toho dal starší šatstvo a obuv také místní červený kříž zhruba v ceně 300,-Kč a od redakce Slovíčka dostaly žákyně nové prádlo a pracovní pláště asi za 305,-Kč.⁴⁴

⁴⁴ SOkA, Strakonice, *Kronika dívčí školy 1898-1934*, šk. rok 1934-35

4. Školství ve Volyni v letech 1939-1945

4.1. Stručná charakteristika doby

Válečné události kroniky raději nekomentují. Kronikář chlapecké školy ale reaguje na počátek války takto: *V září 1939 vypukla válka německo-polská, později rusko-polská, která skončila obsazením a rozdělením Polska. Poté následovala válka na západě s Francií a Anglií*⁴⁵ Pak se nezmiňuje o žádné události či oslavě jiné než české osobnosti a reaguje až na konec války, kdy počátkem května byly ve Volyni německé tanky, které 5. května 1945 večer odjely a následující den se objevili Američané. Ve školní kronice se píše: *V neděli 6.5. odpoledne projížděla již městem od Vimperka vítězná 4. armáda. Na náměstí a v ulicích vyzdobených českoslov., ruskými a americkými prapory byla vítána ovacemi zástupy lidu. V následujících dnech byla kalena radost z osvobození zprávami z Prahy a různých českých obcí a měst o dalších bojích, které byly ukončeny příchodem slavné Rudé armády maršála Koněva do Prahy dne 9.5.1945. Dne 16.5.1945 vrátil se pan president dr. Ed. Beneš do Prahy. Dne 16.6.45 navštívil též jižní Čechy (Plzeň – Strakonice – Tábor). Dne 21.6.1945 podepsal pan president dr. Ed. Beneš dekret o vrácení půdy českému národu a 1.7.45 byla slavnostně odčiněna křivda spáchaná na Bílé Hoře. Dne 10.5.1945 vrátil se do Prahy první ministr škol. a osvěty dr. Zdeněk Nejedlý.*⁴⁶

Na školy přišlo nařízení, aby se školní kroniky zapečetily a uložily jako závadné knihy a začaly se psát kroniky nové. O tom hovoří poslední zápis v kronice dívčí školy 30. června 1940. Vedení této školy, na rozdíl od školy chlapecké, pokyn respektovalo a zavedlo kroniku novou. Původní kronika pak byla obnovena v květnu 1945 a bylo v ní pak pokračováno dále. V nové „válečné“ kronice se můžeme dočíst: *Pan zastupující říšský protektor SS Obergruppenführer Reinhard Heydrich podlehl zraněním, která utrpěl při zákeřném útoku dne 27. května 1942. Zpráva tato vyvolala u všeho obyvatelstva Protektorátu Čechy a Morava, které poctivě a věrně spolupracuje s Velkoněmeckou Říší, veliké rozhořčení. Učitelské sbory obecné a hlavní školy dívčí ve Volyni odsoudily s největším opovržením tento zákeřný zločin.*⁴⁷ Zatímco kronikář

⁴⁵ SOkA, Strakonice, *Kronika školy chlapecké 1923-1959*, šk. rok 1939-40

⁴⁶ SOkA, Strakonice, *Kronika školy chlapecké 1923-1959*, šk. rok 1944-45

⁴⁷ SOkA, Strakonice, *Kronika dívčí školy 1940-1945*, šk. rok 1941-42

chlapecké školy vynechal během války pojednání o oslavách výročí, v kronice dívčí školy tomu tak není. O to více se v ní nadšeně hovoří o osvobození.

4.2. Školy za války

Školní rok 1939/40 začal proslovem ve třídách. Z příkazu vrchního zemského rady v Klatovech byla školní budova označena nápisem německo-českým.⁵⁸ Byla zrušena slavnostní zahájení školního roku. Prvního dubna 1940 byl zaveden letní čas. Dnem 21. března 1941 byly rozpuštěny místní školní rady. Dne 1. července byl ve Volyni zřízen školní újezd a jmenována nová újezdní školní rada, v jejímž čele stanul místní obchodník Fr. Krása. Tato rada byla v roce 1943 zrušena. Měšťanským školám se také říkalo újezdní školy. A tak se od 1. července 1941 Měšťanská škola dívčí Volyně změnila na Újezdní školu dívčí Volyně (bylo též označení hlavní škola). Do obvodu školy spadaly obce Černětice, Hoštice, Litochovice Milejovice, Němčice, Nihošovice, Nišovice, Nuzín, Předslavice, Přečovice, Strunkovice, Volyně a Zechovice. Později k nim přibýly Čepřovice. Vládním nařízením ze 14. srpna 1941 bylo řečeno, že měšťanská škola je školou výběrovou.

Od prvního ledna 1940 byl ustaven definitivním ředitelem chlapecké školy okresní školní inspektor Stanislav Kubát. Zastupujícím ředitelem byl Adolf Mráz. Opakovala se tak situace z dřívějška, kdy byl ředitelem školy inspektor Karel Mrzena, ale fakticky jí vedl Karel Rataj a po něm Václav Šrámek.

Od 13. ledna do 31. ledna 1940 bylo z důvodu mrazů (až -30°C) a nedostatku uhlí zastaveno vyučování. Z nařízení úřadů pak byly zavřeny školy od 6. února do 29. února. Do poloviny března probíhala výuka formou domácích úkolů. Normální vyučování začalo na obecné škole opět 15. a na měšťanské 27. března 1940. Další vánoční prázdniny se z důvodu mrazů protáhly do 25. ledna 1942. Byly pak prodlužovány a výuka začala teprve 6. března. Od 11. listopadu 1941 se učilo od 8.30 hod., od 1. dubna od 8.00 hod. Výuka v tomto školním roce skončila až 9. července 1942.

Dne 9. listopadu 1940 byla naposledy výuka, protože se škola musela vyprázdnit pro německé vojsko, které předalo budovu zpět až 10. června 1941. Část nábytku byla přesunuta do panského pivovaru a sokolovny, knihy do hospodářské a průmyslové školy. Žactvo obecné školy chlapecké i dívčí se přesunulo do zimní hospodářské školy, obchodní školy a Husova sboru, žákyně měšťanské školy pak do průmyslové školy a žáci měšťanské školy do sokolovny. Jednoroční kurz byl v hospodářské záložně.

Výuka byla také zredukována o 2-3 hodiny týdně na škole obecné a o 6 hodin na škole měšťanské. Od roku 1940 do konce války probíhaly zkoušky protiletecké i požární ochrany.

Dne 1. října 1942 byla školní tělocvična a hřiště propůjčeny Kuratoriu pro výchovu mládeže. Jedna třída byla od 10. prosince 1943 vyhrazena pro útulek mládeže. Tak tomu bylo až do roku 1945.

Od 7. února 1945 byli ve škole ubytováni němečtí uprchlíci. Po vystěhování německých uprchlíků ze školní budovy 2. června se do školy nastěhovala americká armáda, která ji opustila 18. července. Dne 16. června byla také obnovena přerušená výuka.

4.3. Školní výuka

Dne 8. října 1939 vzniká Jednota učitelská národních škol, která sloučila učitele obecných i měšťanských škol, důchodce, vdovy po učitelích, učitele mateřských a pomocných škol. Dne 7. května 1940 museli všichni členové pedagogického sboru podepsat nový slib.

Ministerstvo školství a nové osvěty vydalo na počátku školního roku 1939/40 „Normální učebné osnovy“ 1939 pro školy národní. Podle těchto byly zpracovány jednotné osnovy pro obecné i měšťanské školy celého okresu na pracovní schůzi konané 24. září 1939 ve Strakoncích.⁴⁸

V každé třídě obecné i měšťanské školy bylo po dvou hodinách náboženství pro katolíky. Ostatní náboženství měla po jedné hodině týdně pro všechny věřící najednou. Vyučovalo se nepovinné psaní na stroji a těsnopis. Dne 9. listopadu 1939 bylo na měšťanských školách zavedeno povinné vyučování německého jazyka čtyři hodiny týdně. Od září 1940 byla z výuky vypuštěna občanská nauka a výchova a byla přidána další hodina německého jazyka na měšťanské škole. Od 5. října 1940 byla zavedena povinná výuka němčiny v rozsahu 4-5 hodin týdně již od třetí třídy obecné školy. Všichni učitelé museli chodit na kurzy němčiny. Také byly vyřazeny závadné knihy, knihy zakázaných autorů, mapy, mnoho pomůcek na dějepis a učebnice, takže delší dobu se učilo bez učebnic. Od 1. prosince 1941 se přestal vyučovat dějepis (do konce školního roku, než byli učitelé přeškoleni) a místo něj přibyla šestá hodina německého jazyka. Přestala se také učit literatura, která se omezila na čtení nezávadných ukázek.

⁴⁸ SOKA, Strakonice, *Kronika školy chlapecké 1923-1959*, šk. rok 1939-40

Od 1. března 1942 byl zaveden německý jazyk už od první třídy obecné školy, a to čtyři hodiny týdně. Bylo to na úkor prvouky, náboženství a českého jazyka, ve druhé třídě na úkor náboženství, tělesné výchovy a českého jazyka. Ve 3.-5. třídě ubyly hodiny českého jazyka, vlastivědy a tělesné výchovy a postupně se počet hodin německého jazyka zvedl na sedm hodin týdně. Na měšťanské škole ubyla další hodina českého jazyka a vyučoval se již sedm hodin týdně německý jazyk. V páté třídě obecné školy byl zaveden samostatný přírodopis. Ve školním roce 1943/44 se německý jazyk na měšťanské škole a v páté třídě obecné školy učil již 8 hodin týdně. Vyučovací hodina se prodloužila na 50 minut. Kromě toho byl v lednu 1942 stanoven pro žáky 5.-8. tříd povinný odběr časopisu *Wir lernen deutsch*, který také zatím nahrazoval učebnici.

Ve výnosu ministerstva školství z 15. ledna 1942 bylo uvedeno, že hlavní škola je výběrová a za kázeňské přestupky mohou být žáci ze školy vyloučeni. Ti, co mají problémy s kázní na obecné škole, nebudou přijati na hlavní školu.

Výnosem z 1. září 1941 bylo stanoveno, že vyučovací povinnost pro učitele na obecné škole je 30 hodin týdně, na měšťanské škole 28 hodin týdně. Ženy a muži starší 50 let mají vyučovací povinnost o dvě hodiny menší. Z nařízení říšského protektora byli penzionováni učitelé od 55ti let a učitelky od 50ti let.

V září 1944 došlo ke spojování chlapeckých a dívčích tříd, protože mnozí učitelé byli totálně nasazení a neměl tedy kdo učit.

A zajímavost na závěr. *Dne 3. května 1943 o 12 hod. navštívil zdejší obecnou a hlavní školu dívčí p. ministr školství Emanuel Moravec s osobním tajemníkem p. Stuchlíkem. Prohlédl obě školy a byl s prohlídkou zcela spokojen. Ve 12⁴⁵ hod. opustil školní budovu.*⁴⁹

Osvobození přivítali všichni velice radostně. Pedagogické výnosy vydané od 1.10.1939 do 5.5.1945 byly zrušeny. Na hlavní škole byla zavedena ruština. Do knihoven se začaly vracet zakázané knihy. Pokračovalo se ve sběru bylin a druhotných surovin. Žáci uspořádali sbírku pro pozůstalé po obětech koncentračních táborů, která vynesla 3618,50 Kč. Výuka byla obnovena 6. června a školní rok byl ukončen 19. července 1945. Dne 12. srpna 1945 se mnoho žáků, žákyň a učitelů zúčastnilo znovuožhalení pomníku padlých, který byl za války Němci odstraněn.

⁴⁹ SOkA, Strakonice, *Kronika dívčí školy 1940-1945*, šk. rok 1943-44

4.4. Přehled žáků

Jaký byl stav žactva je patrné z tabulky (viz příloha III.), která vychází ze stavu na začátku školního roku. Z ní vyplývá, že počet chlapců na obecné škole se pohyboval v rozpětí 155-209 žáků. Na měšťanské škole byl nejvyšší počet ve školním roce 1941/42, a to 190 žáků, ale ve školním roce 1943/44 již to bylo jen 100 žáků. Na dívčí škole obecné klesl počet žákyň v posledních dvou letech díky tomu, že ve školním roce 1944/45 byly dvě třídy spojeny s chlapci. To vysvětluje zvýšený počet žáků na chlapecké škole. Na měšťanské škole se počet nastupujících žákyň pohyboval v rozmezí 107-139 žákyň. Počet žáků v jednoročním kurzu se pohyboval od 20 do 32, přičemž zde bylo v průměru 10 dívek.

Pro příklad jaký byl prospěch v prvním pololetí 1939/40: ze 180 žáků obecné školy mělo prospěch jedna 71 žáků, prospěch prostý (prospěl) 80 žáků a 29 žáků neprospělo. Na měšťanské škole mělo ze 184 žáků, včetně jednoročního kurzu, prospěch jedna 33 žáků, prospěch prostý 121 žáků a 30 jich neprospělo.⁵⁰

Zajímavý je údaj o chování žáků ve školním roce 1940/41, kdy na měšťanské škole chlapecké mělo v pololetí 11 žáků druhý stupeň z chování a na konci roku 7 žáků. Dobrá byla v tomto roce docházka na všech školách a na dívčí měšťanské škole nikdo nepropadl.

Na obecné chlapecké škole se v roce 1943 objevily různé nemoci, přičemž 27 dětí dostalo záškrt, 24 příušnice, 7 spálu a 5 jiné infekční nemoci.

4.5. Činnost žáků ve prospěch státu za války

Výnosem ministerstva hospodářství byl v roce 1939 zahájen sběr starého papíru a železa. Žáci byli později také vyzýváni ke sběru léčivých bylin, starého papíru a šatstva a nejstarší žáci a žákyně se zúčastnili trhání lnu na velkostatecích v Nihošovicích a Starově. Žákyně také sbíraly léčivé byliny (lipový květ, řepík, heřmánek, přesličku, jahodník, černý bez, podběl aj.), jeřabiny a samozřejmě i druhotné suroviny – papír, hadry, železo. Navíc začal i sběr prádla po městě pro německé vojsko a vybírání peněz na německý červený kříž.

⁵⁰ SOkA, Strakonice, *Kronika školy chlapecké 1923-1959*, šk. rok 1939-40

V létě 1942 žáci hlavní školy odpracovali 402 hodin při žních a trhání lnu. Opět žákyně obcházely na podzim 1942 město z důvodu sběru druhotných surovin, sušily léčivé rostliny a sbíraly žaludy, kaštiny a šípky.

Na to byly zaměřeny i inspekce, kdy např. 24. listopadu 1943 vykonal pan Ulrich Hinde z ministerstva hospodářství revizi týkající se sběru odpadních hmot.

Léčivých bylin se v roce 1943 sebralo 155,9 kg a 18. října bylo odesláno 60 kg šípků, 135 kg kaštanů a 7 kg sušeného ostružníku. Žáci páté třídy obecné školy a školy hlavní (celkem 32 žáků) odpracovali 205 pracovních dní při česání chmele. Ve dnech 18.-20. září 1944 se žáci 4. a 5. třídy obecné školy zúčastnili sběru mandelinky bramborové.

I učitelé začali také v roce 1939 vypomáhat úřadům, a to při vydávání stravovacích lístků a soupisu katastrů pozemků. Nejen o prázdninách 1942 vypomáhali učitelé při žních. Dne 16. září 1944 byli pracovně nasazeni učitelé Jan Hronek a Vojtěch Hynek, 3. listopadu pak Augustin Kovář.

4.6. Školní oslavy

Místo oslav narozenin T. G. Masaryka a E. Beneše se 20. dubna slavily narozeniny A. Hitlera, též výročí vzniku Protektorátu Čechy a Morava nebo narozeniny E. Háchy. Objevují se i oslavy českých výročí jako výročí A. Dvořáka. Zbylo i něco z kultury, kdy místní ochotníci sehráli pro žáky divadelní představení J. K. Tyl. V květnu se slavil svátek matek.

Nebyly to sice oslavy, ale u žáků měly větší úspěch filmová představení. Během války zhlédli žáci v kině několik filmů jako Paličova dcera, Ondřej a drak, Jan Cimbura, Pantáta Bezoušek. Žáci také navštívili větší množství vzdělávacích filmů, a to Život v džungli, Kamarádi na lyžích, Umělý chov pstruhů, Od květu k plodu, V zoologické zahradě, V dolu na uhlí, Prachovské skály, Život na Sahaře. Z divadelních představení to byla Maryša. Dne 26. května 1944 měl na škole besedu básník Miloš Tůma.

4.7. Péče o chudé žáky

Na počátku války stále ještě dostávali prvňáčci od místní spořitelny vkladní knížky s počátečním vkladem 5,-K.

Stravování žáků bylo na chlapecké škole zahájeno až 5. dubna 1940 a z ochoty vařily polévky paní z města. Za 48 stravovacích dnů bylo vydáno 5376 porcí polévek v ceně

1.149,70 K. Žákům bylo také vydáváno mléko od 8. do 12. ledna a od 3. dubna do 10. června, a to denně 124 porcí. Celkem bylo vydáno 590 l mléka, tj. 2356 porcí za 1.030,50 K. Této stravovací akce se také zúčastnili podvyživení žáci, které označil při prosincové prohlídce MUDr. Vojtěch Zajíček. Ten vedle mléka doporučil i rybí tuk, který byl dodán potřebným dětem.

Stravovací akce ve školním roce 1940/41 začala trochu jinak. Ředitel požádal školním rozhlasem žactvo, aby přineslo brambory, zelí a zeleninu. Žáci přinesli 744 kg brambor, 320 kg zelí, 12,4 kg mrkve a další zeleninu. Ze školní zahrady pak bylo dodáno 75 kg brambor. Stravování probíhalo v tomto školním roce ve dnech 4.-9.11., 3.-18.12. a 22.1.-20.3. Zhruba 184 žáků dostávalo polévku v konvích od mléka do jednotlivých ubikací, a to 591 porcí týdně, celkem tak bylo vydáno 6876 porcí.

Ve školním roce 1941/42 se stravovací akce nekonala, protože jídlo bylo na lístky, kterých neměl nikdo nazbyt. Další rok se opět konala, ale v omezeném měřítku. Místní školní rada a újezdní školní rada darovaly na stravování po 550,-K, z čehož se přes zimu stravovalo 23 žáků. V následujícím školním roce bylo vydáno 1670 porcí polévek a ve školním roce 1944/45 se již stravovací akce nekonala.

Ve školním roce 1939/40 přinesla stravovací akce na dívčí škole v průměru 137 žákyním 3232 porcí mléka, 5516 porcí polévek a 111 kg chleba. V dalším školním roce bylo v průměru 174 žákyním vydáno 5478 porcí polévek. Ve školním roce 1941/42 už bylo od stravování upuštěno a do konce války o něm není zmínky.

Ošacovací akce postupně také upadaly. Bylo to i tím, že hlavní organizátor, kterým bylo rodičovské sdružení, přestal v roce 1941 fungovat. Na chlapecké škole bylo ve školním roce 1939/40 rozdáno 15 obleků, 30 párů bot, po 4 košilích a svetrech, jedny kalhoty a spodky. V následujícím roce to bylo 36 párů bot a sešity a pomůcky za 940,50 K. Ve školním roce 1943/44 už bylo rozdáno jen 10 párů bot a 50 sešitů a tužek. Ve školním roce 1944/45 už jen několik žáků obdrželo školní pomůcky a malý peněžitý příspěvek.

Podobně tomu bylo na dívčí škole. Před koncem roku 1939 bylo obdarováno 81 žákyň novým a starším oblečením. Ošacovací akce následující rok přinesla oblečení 73 žákyním. Ve školním roce 1941/42 bylo mezi 102 žákyně rozděleno 3.561,70 K. Další roky už to bylo špatné, kdy před Vánocemi 1943 bylo rozdáno 8 párů bot, 18 párů punčoch a 7 kalhotek. Poslední školní rok už přinesl pouze školní potřeby a pro 20 žákyň příspěvek 55,-K.

5. Školství ve Volyni v letech 1945-1948

5.1. Stručná charakteristika doby

Po osvobození se všichni pustili radostně do práce. Ve Volyni byl politický boj o moc v Praze pozorován jen zpozzdálí. Zpočátku šlo zejména o pomoc potřebným. Ve školním roce 1945/46 vybraly žákyně na pomoc Slovensku 4.154,90,-Kč a na pomoc Slezsku 1.457,60 Kč. Žákyně také vybraly a odeslaly pozůstalým z Lidic 530,-K. V říjnu 1946 pak vybraly na pomoc slezské obci Bohuslavice 678,80 Kč. Žáci škol se zúčastnili 4. května 1947 oslavy zasazení pamětních desek na rodné domy umučených hrdinů. Válka byla stále v živé paměti.

Boj o charakter republiky, který se zde naplno rozhořel, se do práce školy nijak nepromítal. Na únor 1948 reaguje v kronice chlapecké školy pouze jedna poznámka: *V únoru prožil náš stát historické období. Vláda národní fronty se rozpadla a Klement Gottwald rozřešil vládní krizi tím, že vytvořil novou vládu. Ministr dr. Zd. Nejedlý se vrátil z ministerstva soc. péče a ochrany práce do Mšo a stal se opět ministrem školství a osvěty.*⁵¹

Objevuje se ale odraz února 1948 v kronice dívčí školy: *12.4.1948 podle výnosu MŠO ze dne 10.3.1948 č. A 49528-III. se konalo na zdejších školách slavnostní shromáždění žactva, na němž promluvil odb. uč. E. Mikšovský o dnech vítězství naší lidové demokracie a o jejich dějinném významu. Zdůraznil bratrské společenství všech slovanských národů a zvláště význam našeho věrného a úzkého spojení s SSSR, jež zaručuje nezávislost našeho státu a je zárukou trvalé bezpečnosti a záštitou naší šťastné budoucnosti. Na paměť trvalého přátelství k SSSR a jako výraz úcty našeho národa gener. J. V. Stalinovi byl ve všech učebnách a úředních místnostech na důstojném místě umístěn jeho portrét.*⁵²

Dále se uvádí: *Podle oběž. ošv. v Strakonících ze dne 13.4.1948, č. 16/48-1 bylo svoláno učitelstvo strakonického okresu na manifestační schůzi 17.4.1948, na níž bylo též promluveno o zapojení většiny učitelstva jako referentů ke kritickému rozboru nové ústavy ve všech obcích okresu a uděleny bližší informace o provádění této akce.*⁵³

⁵¹ SOkA, Strakonice. *Kronika školy chlapecké 1923-1959*, šk. rok 1947-48

⁵² SOkA, Strakonice. *Kronika dívčí školy 1935-1949*, šk. rok 1948-49

⁵³ SOkA, Strakonice, *Kronika dívčí školy 1935-1949*, šk. rok 1948-49

5.2. Vývoj škol.

Školní rok 1945/46 přinesl zrušení výuky němčiny. Byly likvidovány německé knihy a vracely se knihy zakázané. Od 1. září 1945 se začalo učit podle osnov ze školního roku 1932/33 než byly vydány osnovy nové. Dne 1. listopadu 1945 byly otevřeny pobočné třídy měšťanské školy dívčí v Česticích (celkem 53 žákyň), kam měly chodit žákyňe z Čestic, Doubravice, Dřešina, Dřešínku, Hodějova, Hořejšic, Hoslovic, Jetišova, Němčic, Nuzína, Radešova a Střídky. Dne 12. prosince 1945 bylo z důvodu nedostatku uhlí zastaveno vyučování do 12. ledna 1946. K dalšímu přerušení vyučování došlo od 14. ledna do 18. února, kdy se vyučovalo prostřednictvím domácích úkolů. Problémem byla výuka na měšťanských školách, protože mnoho učitelů bylo z různých důvodů (vojna, práce pro stát) odvoláno, a tak byly spojovány chlapecké a dívčí třídy. Ty byly spojovány i v dalších letech. Vyučovalo se od 8 do 12 hod. a od 13 do 16 hodin. Od 10. do 15. ledna 1947 byly opět uhelné prázdniny. Z téhož důvodu se od 21. února do 17. března učilo jen ve čtvrtek. Od prvního prosince 1946 do konce školního roku začínala výuka v 7.30 hod. Dne 21. března 1946 bylo znovu ustaveno rodičovské sdružení. Byla také obnovena místní a újezdní školní rada.

Národní shromáždění pak schválilo 21. dubna 1948 pod č. 95/1948 Sb. Zákon o základní úpravě jednotného školství, který byl vyhlášen 10. května 1948.

5.3. Školní výuka

Byla zrušena výuka německého jazyka, kterou nahradila výuka jazyka ruského. Učitelkou ruštiny se stala Raja Frantová-Bubijeva z Gorky v SSSR. Do knihoven se začaly vracet zakázané knihy a ve starých kolejích začala výuka dějepisu, zeměpisu a literatury. Také došlo postupně k tomu, že se žáci rozhodovali mezi předměty humanitními či technickými. Jako nepovinný předmět se učil těsnopis a psaní na stroji. Nově se na obecných i měšťanských školách zavedl předmět politická výchova. Úkolem tohoto předmětu bylo seznámit žáky se vším, co tvoří základ lidově demokratických institucí a co je hybnou silou současného politického vývoje. Ve třetí třídě obecné školy byla nahrazena vlastivěda učením o vlasti a o přírodě. Pokračoval také jednorozhodní kurz, kde se některé předměty učily jen jedno pololetí (biologie, geologie, chemie, fyzika). Zajímavé je, že se učilo 8 hodin latiny.

5.4. Přehled žáků

V tomto období docházelo k neustálému propojování chlapeckých a dívčích tříd obou škol. Například na obecnou školu chlapeckou nastoupilo ve školním roce 1946/47 celkem 131 žáků. Pro nedostatek učitelů a malý počet žáků došlo ke spojení všech pěti tříd s dívčí obecnou školou. Třída 1., 2. a 3. byly pod školou chlapeckou, 4. a 5. třída pod školou dívčí. To bylo provedeno k 1. říjnu, takže od této chvíle měla obecná škola chlapecká ve třech třídách 140 žáků. K velkým posunům docházelo na měšťanských školách. Na dívčí škole nastoupilo 1. září 1945 celkem 236 žákyň. Následující rok jich bylo již jen 120, a to i z důvodu otevření již výše zmíněné pobočky v Česticích. Pokles ale zaznamenala i chlapecká škola, kdy 1. září 1945 nastoupilo 193 žáků a o dva roky později již jen 95 žáků. V roce 1945 byly jednorocní kurzy (jedna třída) otevřeny jak na měšťanské škole chlapecké, tak dívčí, kde byly pouze dva roky.

5.5. Školní oslavy, akce a výlety

Dnem osvobození se vrátily oslavy, které zde byly před válkou jako narození T. G. Masaryka, E. Beneše nebo vznik republiky a k nim přibýly nové, jako osvobození, ruská revoluce, narození J. V. Stalina či úmrtí F. D. Roosevelta. Vzpomínalo se i na J. V. Sládka a další osobnosti. Velké byly oslavy prvního výročí osvobození. Oslava se uskutečnila 4. května 1946 v tělocvičně. Večer pak byl pořádán skautský táborák s raketami a ohni na návrších. V neděli 5. května byl v poledne odstartován štafetový běh družstev s řeckým ohněm od hranic města k pomníku padlých. Večer se v sokolovně konala slavnostní akademie. Oslavy osvobození vyvrcholily 9. května průvodem městem. Připomínal se ale i týden střízlivosti.

Konaly se také různé besedy. Dne 14. května 1947 se uskutečnila beseda s příslušníky SNB o bezpečnosti v dopravě a 25. října téhož roku si žáci vyslechli přednášku ředitele městského úřadu ve Volyni Václava Klolda o utrpení vězňů v Terezíně (pan Klold byl sám tamním vězněm).

Pokračovaly i brigády. Například dne 22. dubna 1947 vysázelo 25 žáků učebního kurzu 10000 lesních stromků u rolníka Tomáše Švece v Milejovicích a 3. května vysázelo 20 žáků měšťanské školy 3000 stromků u pana Jana Šimáka ve Volyni. Ve dnech 12. a 19. dubna pak žáci měšťanské školy sázeli ovocné stromky v obecních sadech a alejích. Žáci též uklízeli okolí školy, školní hřiště, okolí pomníku padlých,

který byl vrácen na své místo a pomáhali v zemědělství, zejména při sběru mandelinky bramborové a brambor či trhání lnu. Pokračoval sběr druhotných surovin (textil, papír, kosti, guma, sklo), kožek, léčivých bylin, šípků, žaludů a kaštanů.

Opět se žáci začali vydávat na školní výlety (okolí Volyně, Železná Ruda, Hluboká). Oblíbená byla též filmová představení, která byla nanejvýše výchovná – Osvobození Československa, Sportovní přehlídka v Moskvě, V horách duní, Bohatýr Nikita, Dobytí Vídně a Pomořan, Srdce v zajetí, Uloupená hranice.

5.6. Péče o chudé žáky

Obnovila se také péče o chudé, známá jako ošacovací a stravovací akce. Pro ilustraci se budu zabývat dívčí školou. Na podzim roku 1946 Okresní péče o mládež ve Volyni přidělila obecné škole 216 kostek čokolády. Od červeného kříže přišlo 1440 vitaminových tablet a od amerického červeného kříže přišlo dohromady pro školu dívčí i chlapeckou 25 mýdel, 25 kartáčků na zuby, 40 sešitů, 72 tužek a 10 krabiček prášku na zuby. Škola také dostala 5.000,-Kč na teplé jídlo pro přesporní chudé žactvo a od českého a kanadského červeného kříže 12 pytlů mouky a dva sudy kakaá. Stravovací akce trvala od 2. prosince do 21. dubna a týkala se 148 žákyň. Pro žákyně měšťanské školy uvažil místní hostinský Josef Zábranský 2014 porcí polévek za 5.000,-Kč, které vařil a rozdával ve své režii.

Od 2. prosince 1946 do 22. dubna 1947 byla na zdejších dívčích a chlapeckých školách mléčná a kakaová akce. Přihlášení dostávali denně čtvrt litru teplého mléka nebo kakaá s rohlíkem. V průměru se denně takto stravovalo 360 žáků a žákyň. Žáci přispívali na den 1,50 Kč.

V roce 1946 se na podzim opět po čase konala ošacovací akce, při které dostalo 14 žáků boty, 9 žáků šaty a 25 žáků svetr, košili či kalhoty. V následujícím roce na chlapecké škole proběhla akce tak, že 20 žáků dostalo po 100,-Kč a na dívčí škole dostalo 8 chudých žákyň 90,-Kč.

Obnovila se péče o zdraví žáků. Ve dnech 5.-7. dubna 1947 navštívila školu pojízdná zubní ambulance z Českých Budějovic a prohlédla chrup 99 nejmladším žákům obecné školy a provedla 102 plomb.

6. Školství ve Volyni v letech 1948-1989

6.1. Stručná charakteristika doby

Dne 21. března 1948 byly schváleny zemědělské zákony, kdy byla vyvlastněna půda nad 50 ha. Od roku 1949 se plánovalo na pětiletky, kterých bylo celkem osm. Také jsme se 8. ledna 1949 stali zakládajícími členy Rady vzájemné hospodářské pomoci. Tato organizace koordinovala spolupráci socialistických států a byla rozpuštěna 28. června 1991. Dne 23. února 1949 přijalo Národní shromáždění zákon o jednotných zemědělských družstvech. Měnová reforma 1. června 1953 připravila občany o úspory. Padesátá léta znamenala tvrdý postup vůči odpůrcům režimu, z nichž mnozí skončili v pracovních táborech, vězení a někteří dokonce na popravišti.

Určité uvolnění nastalo po smrti J. V. Stalina a K. Gottwalda. Kronika píše toto: *Dne 5. března 1953 v 9 hodin 50 minut zemřel po těžké nemoci předseda Rady ministrů SSSR a tajemník Ústředního výboru Komunistické strany Sovětského svazu Josef Vissarionovič Stalin. Tato nesmírná, nejbolestnější ztráta, která postihla sovětskou zemi, je nesmírnou, nejbolestnější ztrátou i pro všechny československý lid. Dotlouklo srdce spolupracovníka a geniálního pokračovatele díla Lenina, moudrého vůdce a učitele komunistické strany a národů Sovětského svazu, budovatele mocného sovětského státu, uskutečnitel socialismu v Sovětském svazu, vítěze nad fašismem v druhé světové válce, tvůrce programu budování komunismu v Sovětském svazu. Dotlouklo srdce osvoboditele naší vlasti a nejlepšího přítele našeho lidu. Jméno soudruha Stalina je nevyhladitelně zapsáno do dějin československého lidu. [...] Soudruh Stalin nás učil neklesati ani v nejtěžších chvílích na duchu a neztrácet se zřetele své veliké úkoly a cíle. Proto ještě pevněji se přimkneme ke své opoře a vzoru, velikému Sovětskému svazu a jeho komunistické straně. Ještě důsledněji budeme posilovat a prohlubovat bratrství národů Československa a Sovětského svazu. Žactvo vyslechlo tuto zprávu škol. rozhlasem.*⁵⁴ Dne 9. března 1953 se v 8.30 hod. konalo shromáždění zaměstnanců podniků a žáků škol na náměstí před starou radnicí, kdy byl vyslechnut smuteční projev a hymna.

Vzápětí zemřel 14. března 1953 prezident Klement Gottwald, což byla příležitost k dalšímu zápisu do kroniky: *Dne 14. března v 11 hodin zemřel po krátké, těžké nemoci president, předseda KSČ Klement Gottwald. Odešel soudruh, který na věky sdružil naše*

⁵⁴ SOkA, Strakonice. *Kronika školy chlapecké 1923-1959*, šk. rok 1952-53

*národy s národy Sovětského svazu v nerozborný svazek československo – sovětského přátelství a bratrství. [...] Krátce po úmrtí velikého Stalina stihlo nás nové, nesmírné neštěstí. Odešel milovaný vůdce pracujícího lidu, náš nejlepší a nejvěrnější žák Lenina a Stalina, pravý otec naší lidově demokratické vlasti. [...] Odešel soudruh Gottwald, který nám otevřel velkou perspektivu světlé socialistické budoucnosti, perspektivu, míru, blahobytu a štěstí lidu, který nás učil každodenně, jak socialismus naší vlasti budovat.*⁵⁵

V den pohřbu 19. března se všichni žáci i učitelé zúčastnili v 15.30 hod. trizny na náměstí.

Šedesátá léta znamenala určité uvolnění politické situace, které skončilo v noci z 20. na 21. srpna 1968, kdy vstupují na naše území vojska pěti států Varšavské smlouvy (SSSR, Bulharska, Maďarska, NDR a Polsko, nezúčastnilo se Rumunsko). Mnoho lidí odešlo do emigrace. Školní kronika jenom poznamenává, že o rok později došlo ke konsolidaci, která měla na škole hladký průběh.

Od roku 1970 nastal proces normalizace. Do konce října 1970 byly skončeny pohovory se všemi učiteli o politické situaci v předchozích letech. V následujícím roce byl přeložen ředitel Jan Hodina (stal se ředitelem domova mládeže) a ředitelem se stal Jaroslav Vokoun. Ze školy musel odejít z politických důvodů Ing. Josef Matějka. K určitému uvolnění pak dochází až koncem 80. let.

Dne 15. ledna 1989 začala v Praze na Václavském náměstí série protikomunistických demonstrací (Palachův týden). V červnu pak vyšel manifest Několik vět. Reakce na tyto události byla i ve škole: *Celý měsíc byl ve znamení nepovolených pražských demonstrací. Dne 23. ledna se konala pedagogická klasifikační porada a předseda ZO KSČ Josef Capůrka zde přečetl rezoluci proti pražským demonstrantům. Přítomní učitelé měli tuto rezoluci, před odesláním do Prahy, odhlasovat. Proti nehlasoval nikdo, hlasování se zdrželi: Jindřiška Černá, Zdeněk Pouch a Pavel Kotál. Jinak všichni zbývající pedagogičtí pracovníci hlasovali pro odeslání rezoluce*⁵⁶

6.2. Vývoj škol

Zemská školní rada výnosem ze 30. dubna 1948 č. II/2617 rozdělila školy obecné a měšťanské a od 1. září 1948 byly tyto školy samostatné. Spojením obecné školy

⁵⁵ SOkA, Strakonice. *Kronika školy chlapecké 1923-1959*, šk. rok 1947-48

⁵⁶ *Pamětní kniha ZŠ Volyně 1959-1991*, s. 104

chlapecké a dívčí vznikla škola národní o pěti postupných ročnících. Zatímním ředitelem na národní škole byl od 1. září 1948 jmenován Augustin Kovář. Nová škola převzala část sbírek a knihovny od stávajících škol.

K 1. září 1949 došlo z rozhodnutí KNV v Českých Budějovicích ze dne 11.7.1949 k připojení střední (měšťanské) dívčí školy ke škole chlapecké. Tyto změny znamenaly úplnou koedukaci škol, to znamená společnou výuku pro chlapce i dívky, i když nadále byly třídy chlapecké a dívčí, přičemž k plné koedukaci došlo až od školního roku 1954/55. Od 1. září 1949 zde byla škola národní (obecná) a škola střední (měšťanská).

Podle ustanovení § 38 z.č. 279 Sb. ze dne 10. prosince 1949 se zrušily dnem 31. prosince 1949 školní obce a újezdy v Českých zemích. Všechna vydání přecházejí na místní národní výbory. Na schůzi MNV dne 3. března 1950 byla zvolena nová školská komise.⁵⁷ Jejím prvním předsedou se stal Eduard Mikšovský, odborný učitel a kulturní referent MNV. Tato rozhodnutí položila základ jednotné základní škole.

Dnem 30. června 1949 zanikly jednoroční učební kurzy, které byly při měšťanské škole. Střední (měšťanská) škola pak měla čtyři postupné ročníky. Ve všech třídách se vyučovalo podle osnov z roku 1948. Dne 21. dubna 1948 byla školským zákonem zavedena důsledná koncepce jednotného školství a školní docházka byla prodloužena na 9 let. Prvnímu stupni (1.-5. ročník) se říkalo národní škola, druhému stupni (6.-9. ročník) střední škola.

Dne 24. dubna 1953 vyšel zákon o nové školské soustavě. Pro volyňskou školu to znamenalo, že od 1. září 1953 trvá školní docházka osm let, na školu nastupují děti po dovršení šesti let a národní a střední (měšťanská) škola se spojí v jednu osmiletou školu s jednou správou.

Dnem 1. září 1953 byla zdejší národní škola připojena k osmileté střední škole ve Volyni. Ředitel národní školy Augustin Kovář poděkoval všem členům sboru za spolupráci a přál jim mnoho úspěchů při společné práci v nové osmiletce.⁵⁸ Od 1. září 1953 byla ve Volyni už pouze jedna škola a tím byl položen základ dnešní základní škole. Ředitelem školy se stal Václav Srnka, dosavadní ředitel střední (měšťanské) školy. Ředitel národní školy Augustin Kovář byl zproštěn funkce.

V roce 1959 se školní docházka prodlužuje na devět let a vzniká základní devítiletá škola.

⁵⁷ SOkA, Strakonice. *Pamětní kniha města Volyně, 1861-1945 (1952)*, s. 443

⁵⁸ SOkA, Strakonice. *Kronika národní školy 1948-1953*, šk. rok 1952-53

Od 1. ledna 1961 se škola stala samostatně hospodařící jednotkou, kdy vyplácela odměny učitelům, vychovatelkám a uklízečkám. Kuchařkám i nadále vyplácel odměny místní národní výbor.

Školní rok 1966/67 znamenal rozšíření kapacity, neboť škola získala budovu po zrušené zemědělské škole čp. 278 (zrušena k 30.6.1967). Tato byla převzata do užívání v létě 1967. Od nového školního roku zde byla umístěna družina, která je v těchto prostorách dodnes, dílny, vývařovna a tři třídy prvního stupně, čímž mohlo být zrušeno střídavé vyučování. Také v těchto prostorách byla realizována praktická výuka.

K 30. červnu 1975 byly k ZŠ Volyně přičleněny školy v Nahořanech, Předslavicích a byla zrušena škola v sousedních Nihošovicích, odkud děti začaly jezdit do školy v Česticích.

V prvním ročníku začala v roce 1976 výuka podle tzv. nové koncepce výuky. Každý další rok pak tato koncepce postoupila do vyššího ročníku. Ve školním roce 1980/81 postoupila nová koncepce výuky do pátých tříd, které byly přiřazeny do 2. stupně základní školy, která se stává osmiletou. Od 1. září 1982 již také nebyla, a to v souladu s novou koncepcí školství, otevřena devátá třída.

6.3. Ze života školy

Nový školní rok 1948/49 byl pro všechny místní školy slavnostně zahájen 1. září na volyňském náměstí. Oslavu jednotného školství a vydání nového školského zákona uspořádal ředitel školy. Text telegramů zaslaných prezidentovi Klementu Gottwaldovi a ministrovi školství dr. Zdeňkovi Nejedlému, přečetl Ing. František Hořejší, ředitel průmyslové školy.⁵⁹ Tyto události předznamenaly socializaci školství. Ještě nějaký čas se školní rok zahajoval na náměstí, ale později to již bylo většinou na školním hřišti nebo v tělocvičně. Nový školní rok 1952/53 měšťanské školy byl zahájen v tělocvičně školy pod heslem: „Za školu radostnou, vlasteneckou a bojovnou, za školu socialistickou.“

Dne 21. října 1949 byl na měšťanské škole ustaven oddíl pionýrů-junáků, který vedla učitelka Ludmila Daňková a který měl 44 členů. Tři roky poté se skupinovým vedoucím stal Ladislav Sýkora.

⁵⁹ SOKA, Strakonice, *Kronika školy chlapecké 1923-1959*, šk. rok 1948-49

Ve školním roce 1949/50 bylo v přízemí měšťanské školy vytvořeno malé kino, ve kterém se každou neděli od 14 hodin promítal nějaký film. Začaly se organizovat náborové vycházejících žáků do dolů. Ve školním roce 1950/51 začal také, vedle náboru do dolů, nábor chlapců do hutí a vojenských škol a nábor dívek do kovoprůmyslu a stavebnictví.

Dne 1. října 1951 byla při národní škole otevřena družina mládeže, do které se přihlásilo 47 žáků a jejich počet se pak zvýšil na 55. První vychovatelkou a vedoucí byla Marie Maurerová. Družina nejdříve putovala po třídách, pak byla v domě „U Pošů“ a nakonec v bývalé zemědělské škole, ve které je dodnes.

Ve školním roce 1950/51 byly zavedeny zájmové kroužky – zahradnický, knihovnický, dramatický, tělovýchovný, krejčovský, letecko-modelářský a ruského jazyka, od ledna přibyl kroužek hornický a čl.-sovětského přátelství.

Ve školním roce 1951/52 byla poprvé do zdejší školy povolena docházka žákům z obce Černětice, která o to usilovala celá desetiletí.

Ve dnech 21.-23. května 1952 se konala akce otevřených dveří pro rodiče a veřejnost. Tato akce, kterou pořádal MNV, se uskutečnila na všech volyňských školách, ale skoro nikdo nepřišel.

Všichni žáci se zúčastnili nácvičku spartakiády v roce 1955. Cvičení bylo předvedeno 10. června ve Volyni (354 žáků 3.-8. tříd) a ve Strakonících (164 žáků 6.-8. tříd). Celkem 12 žáků a 15 žákyň pak odjelo cvičit do Prahy. Tak tomu bylo i při dalších spartakiádách.

Ve dnech 21.-27. února 1956 byla z důvodu velkých mrazů přerušena výuka. Přerušování výuky se však netýkalo osmých tříd, školní jídelny a družiny. Při velkých mrazech pak bylo do roku 1990 tzv. „uhelných prázdnin“ ještě několik.

Poprvé se v kronice objevila zajímavá stať nazvaná „Výběrové školy“. Je zde přehled 17 žáků, kteří dostali doporučení ke studiu na výběrových školách a 13 žáků, kteří toto doporučení nedostali. U nich je poznámka: *Většina těchto žáků má zůstat v zemědělství.*⁶⁰

Škola rovněž navázala družstvu s jinými školami. Ve dnech 23.-24. května 1959 navštívily školu a město děti z Očové na Slovensku, aby tak oplatily družbu navázanou v předchozím roce. Děti byly uvítány na nádraží a ubytovaly se v rodinách. Prohlédly si školu, město a byly na výletě ve Strakonících, Husinci a Prachaticích. Děti také

⁶⁰ SOKA, Strakonice, *Kronika školy chlapecké 1923-1959*, šk. rok 1957-58

předvedly žákům školy taneční a pěvecký program.⁶¹ O družbě je zmínka i v dalších dvou letech.

Ve škole v roce 1960 působil dramatický kroužek vedený uč. Kristýnou Mrázovou, pěvecký kroužek vedený Františkem Soumarem, zdravotnický kroužek vedený Ludmilou Mrázovou. Pro menší děti vznikl kroužek dovedných rukou. Všichni žáci byli organizováni v pionýrské organizaci. Celkem 195 jiskřiček (žáci 1. a 2. ročníků) bylo rozděleno do 4 oddílů a 413 pionýrů bylo rozděleno do 16 oddílů.

Zajímavý je údaj ohledně zdraví žáků ve školním roce 1959/60. Zdravotní stav žáků byl vcelku velmi dobrý. Během školního roku byli všichni žáci vyšetřeni školním dětským lékařem, zubním lékařem a někteří byli doporučeni k odborným lékařům. V listopadu roku 1959 byli žáci očkovaní proti tetanu a záškrtu, v prosinci dostávali náplastové zkoušky TBC a v březnu roku 1960 se uskutečnilo očkování proti obrně. Všichni žáci byli zrentgenováni.⁶²

Škola měla i jiné úkoly, jako např. získat 31 žáků do zemědělských povolání. Tento úkol škola splnila v roce 1962 se ctí, neboť získala 34 žáků.

V říjnu 1966 vznikl ve škole pěvecký soubor Skřivánek, u jehož zrodu stála učitelka Helena Slámová. Sama říká: *Založila jsem jej s upřímnou touhou rozněcovat v dětech lásku k lidové písni a ke zpěvu vůbec a s přáním, aby tento sbor plnil své velké poslání na poli naší kulturní politiky.*⁶³ Dne 23. května 1967 měl soubor vystoupení, na kterém předvedl pásmo písní s názvem „Volyňsko v lidové písni“, kterého se zúčastnilo 882 diváků, což byl místní rekord v účasti na kulturním pořadu.

Školní rok 1968/69 začal tradičně shromážděním na školním hřišti. Jenom projev ředitele byl tentokrát trochu jiný. Připomenul vzniklou situaci, kdy došlo v noci z 20. na 21. srpna k obsazení Československa vojsky států Varšavské smlouvy a vyzval žáky, aby se při přesunech nezdržovali na silnicích. Během školního roku došlo z rozhodnutí ÚV ČSM k reorganizaci pionýrské organizace, která se oddělila od školy. Stálým vedoucím na škole byl pověřen pan Josef Fix, který toto dělal dosud (k 1.1.1969 ze školy odešel).

Ve školním roce 1970/71 zahájila aktivní činnost nově utvořená organizace PO SSM. Největším problémem bylo získávání vedoucích (v 60. letech jich bylo dost z řad studentů SPŠ Volyně), a tak se vedení pionýrských skupin ujali učitelé. Bylo vytvořeno

⁶¹ SOkA, Strakonice, *Kronika města Volyně, 1953-1976*, s. 67

⁶² *Pamětní kniha ZŠ Volyně*, s. 5

⁶³ Městské muzeum Volyně, katalog č. 3193

9 oddílů, ve kterých bylo 169 pionýrů. Klubovny se nacházely v budově radnice. Pionýři také v září 1970 získali majetek zrušené junácké organizace, která jim předala majetek v hodnotě cca 80.000,-Kčs. Majetek zahrnoval kompletní vybavení dvou letních skautských táborů, tj. stany, podsady, lehátka, spací pytle, nádobí a různé potřebné nářadí.⁶⁴

Ve školním roce 1971/72 působilo na škole 26 učitelů a 2 vychovatelky. Každý učitel složil a podepsal slavnostní slib učitelů, který proběhl v sále Na Nové za účasti delegace ONV a OV KSČ v čele se s. Tlouchem a s. Machem. Paní učitelka Helena Slámová obdržela titul vzorné učitelky. Ředitel školy Jaroslav Vokoun obdržel 28. března 1973 titul vzorný učitel a zúčastnil se jako člen okresní delegace ve dnech 6.-18. března 1973 zájezdu do SSSR (Kyjev, Oděsa, Moskva).

V roce 1973 byla ve škole ustavena ZO SČSP – základní organizace Svazu československo-sovětského přátelství, jejíž předsedkyní se stala Jaroslava Tallmanová. Členy se stali všichni učitelé školy.

Ve školním roce 1974/75 byla založena chodba tradic bojů dělnické třídy proti kapitalismu, tradic osvobození a budování ČSSR. V tomto školním roce byl předsedou MV ROH s. Glanz, předsedou ZO KSČ s. Müllerová (ze školky), předsedou SČSP s. Tallmanová, čestnou skupinovou vedoucí s. Macháčková, poradcem pro volbu povolání s. Dvořáková, úsekovým důvěrníkem ROH s. Slámová a předsedou SRPŠ s. Ryneš. Zdárně se též rozvíjela pionýrská organizace, v níž bylo 76% žáků. V etapových hodnoceních obsadila v okrese 1. místo v celkovém hodnocení činnosti. Uspořádala tradičně tábor v Nespících. Byla též vyznamenána krajským výborem Národní fronty v Českých Budějovicích za podílení se při budování a veřejně prospěšné činnosti, začleněnou do činností práce Národní fronty a to diplomem a finanční částkou 5.000 Kčs.⁶⁵ Počátkem 80. let byl letní tábor přesunut do Kocelovic.

Pozornost se věnovala i sociálnímu rozvrstvení žactva, kdy např. ve školním roce 1976/77 bylo k 30. červnu na škole celkem 600 dětí, z toho 310 chlapců a 290 děvčat. Podle sociálního rozvrstvení bylo 376 dětí původu dělnického, 131 dětí původu rolnického a 93 dětí původu ostatního. Na škole bylo celkem 20 tříd, deset na 1.-5. postupném ročníku, deset tříd na 6.-9. postupném ročníku. Na ZDŠ pracovalo celkem 28 učitelů a 2 vychovatelky ve školní družině (19 učitelů je místních, 9 dojíždějících).⁶⁶

⁶⁴ SOkA, Strakonice. *Kronika města Volyně 1989-2000*, s. 15

⁶⁵ *Pamětní kniha ZŠ Volyně*, str. 55

⁶⁶ SOkA, Strakonice. *Kronika města Volyně, 1953-1976*, s. 264

K 70. výročí vybudování budovy školy byla ve škole v roce 1984 otevřena výstavkou kronik a dokumentů školy „Síň tradic“. V síni tradic se pak i nadále konaly různé výstavy. Ve školním roce 1984/85 za pomoc městu škola obdržela čestný odznak „Budovatel města Volyně“ a za spolupráci s městem „Čestné uznání“. Při příležitosti 40. výročí osvobození Československa obdržel kolektiv pracovníků školy „Čestné uznání“ za obětavou a příkladnou práci.

Zajímavý je údaj z roku 1987, podle kterého bylo ve vycházejících třídách 83 žáků, z nichž 56 nastoupilo na SOU, 4 na studijní obory SOU, 13 na SOŠ a 10 na gymnázium. Hlavní úkol náboru, a to získání žáků ke studiu vojenských škol však nebyl splněn.⁶⁷

V roce 1989 získala pionýrská skupina od KV SSM dotaci 160.000,-Kčs na stavební úpravy letního pionýrského tábora v Kocelovicích. Po studii, jejíž úprava proběhla v předchozím roce, došlo k výstavbě dřevěné chaty, ve které byla zřízena kuchyně, jídelna, marodka a místnost pro vedoucího tábora. Základna v Kocelovicích zůstala škole i po roce 1990 a sloužila na letní tábory i ke školním výletům.

6.4. Úpravy školy

V roce 1959 schválila rada ONV ve Strakonicih přístavbu školy s osmi učebnami za 700.000,-Kč s tím, že se bude realizovat později. Ve školním roce 1960-61 zorganizovalo SRPŠ výstavbu šaten v suterénu školní budovy. Na podzim roku 1962 poskytl městský národní výbor 40.700,-Kčs na generální opravu hygienických zařízení. Rodiče odpracovali na této akci zdarma 370 hodin. Ve školním roce 1964/65 stavěla škola za pomoci rodičů pavilon pro práci na zahradě. Rodiče odvedli zdarma práci za 25.000,-Kčs a náklad školy činil 5.000,-Kčs. V letech 1967/68 bylo na škole zavedeno ústřední topení. V roce 1968 byly po roce ukončeny úpravy tělocvičny a modernizována u ní umývárna, byla zřízena a vybavena nová učebna fyziky a chemie a zakoupeny nové laboratorní stolky. Nově byly natřeny některé dveře a okna. Ve školním roce 1971/72 se provedla oprava fasády školy za 152.500,-Kčs. Byla vybudována nová ředitelna a spolu se sborovnou vybavena novým nábytkem. Zřídila se nová audiovizuální učebna a na školní zahradě pak byla postavena chata – pionýrská klubovna.

O prázdninách v roce 1981 byla zahájena OSP Strakonice přístavba školy. Následujícího roku byla do léta dokončena a zastřešena hrubá stavba. Stavba pokračovala i v následujícím školním roce. Dne 1. září 1983 byla dána do provozu

⁶⁷ SOKA, Strakonice. *Kronika města Volyně, 1977-1988*, s. 220

přístavba školy, ve které bylo kromě čtyř nových tříd i nové sociální zařízení. Také byl upraven prostor kolem nové části školy, na čemž už se podíleli žáci. Dílny se přesunuly do budovy čp. 278. a ze starých dílen vznikla nová klubovna pionýrské organizace.

Ve školním roce 1981/82 byla provedena rekonstrukce elektroinstalace ve druhé budově školy (bývalá zemědělská škola), přičemž tato akce se vyžádala vynaložení 170.000,-Kčs.

6.5. Školní výuka a stav žáků

Výuka doznala po únoru 1948 značných změn. Opět došlo k největšímu zvratu ve výuce dějepisu a občanské nauky. Mnoho postav a událostí bylo vypuštěno a nahrazeno jinými. Také pohled na některé události se změnil. V literatuře mizí mnozí autoři, kteří patří mezi tzv. buržoazní a další, kterým je zakázáno publikovat nebo končí ve vězení. Opět se probírají knihovny a vyřazují ti špatní.

Od školního roku 1948/49 začala vyučovat ruský jazyk Helena Lugovská-Myšakina. Od téhož školního roku se na měšťanské škole vyučuje český jazyk, ruský jazyk, fyzika, chemie, občanská nauka, dějepis, zeměpis, kreslení a tělesná výchova, dívky mají nauku o domácnosti. V únoru proběhl pro dívky kurz barvení a odbarvování látek.

Ve školním roce 1950/51 se učilo od 8 do 12 hod. a od 13 do 17 hod. Škole bylo povoleno 18 doučovacích hodin (matematika, český a ruský jazyk). Na škole také pracovaly zájmové kroužky – zahradnický, knihovnický, dramatický, tělovýchovný, krejčovský, letecko-modelářský a ruského jazyka, od ledna přibyl kroužek hornický a čsl.-sovětského přátelství, později zde byly kroužky mičurinský, technický, pěvecký, matematický, historický a ekologický.

Nově byly ve školním roce 1956/57 vytvořeny předmětové komise, a to pro jazyk ruský, jazyk český, zeměpis a dějepis a pro matematiku, fyziku, chemii a biologii. V různých obměnách existují předmětové komise dodnes.

Školní rok 1960/61 byl slavnostně zahájen 1. září 1960. Žáci všech volyňských škol se shromáždili na náměstí, kde k nim promluvil předseda MěNV s. Vojtěch Hadraba. Po projevu odešli žáci do svých škol. *Na lavici před každým žákem byly připraveny učebnice a pomůcky, které dostávají žáci poprvé zdarma. ČSSR je prvním státem na světě, ve kterém žáci všech škol dostávají učebnice a pomůcky zdarma. Tím rodiče ušetří značné obnosy. Tato úspora na naší škole činí asi 65.000,-Kčs ročně.*⁶⁸ Tolik

⁶⁸ Pamětní kniha ZŠ Volyně, s. 10

praví kronika školy. V kronice města je úspora vyčíslena na 56.000,-Kčs. Zajímavé je, že v tomto školním roce vykonali okresní školní inspektoři na škole 24 inspekci a odborní poradci 25 inspekci.

Dne 20. prosince 1960 pak navštívila školu Zoja Kuzněcovová, pracovnice Výzkumného ústavu pedagogických věd v Moskvě, kterou doprovázel ústřední inspektor tělesné výchovy ústavu pedagogických věd v Moskvě, kterou doprovázel ústřední inspektor tělesné výchovy Josef Škvára. Byli přítomni na hodině tělocviku učitelů Vozky a Průšové.⁶⁹

Ve školním roce 1972/73 měly šesté třídy poprvé výuku plavání v bazénu ve Strakonících a osmé a deváté ročníky branného plavání. Ve školním roce 1975/76 počet žáků navštěvujících náboženství klesl na 1,9% a byla zřízena učebna branné výchovy. Školní rok 1979/80 přinesl dokončení televizního rozvodu do tříd a byla přebudována odborná učebna fyziky a chemie.

Ještě před zahájením nového školního roku 1988/89 byli učitelé seznámeni s tzv. „Pokynem k úpravám a redukcím učiva v šestém a osmém ročníku základní školy s platností od 1. září 1988“. Redukce se týkala předmětů český jazyk a literatura, ruský jazyk, dějepis, občanská nauka, zeměpis, matematika, fyzika, přírodopis, chemie, hudební výchova a pracovní vyučování. Některé předměty byly touto úpravou značně poškozeny a při vyškrtávání učebnic docházelo k paradoxním situacím. Například v učebnici dějepisu pro šestý ročník bylo nařizováno vynechat v souvislosti se stoletou válkou jméno Jany z Arku a při výkladu třicetileté války jméno Albrechta z Valdštejna.⁷⁰ Přišla také nařízení, že učitel nemá právo rozšiřovat látku, ale má u žáků vzbudit zájem o předmět a dále že není vhodné nechávat žáky po škole. Aby se z výchovy odstranily administrativně byrokratické prvky, bylo omezeno psaní poznámek do žakovských knížek.

Stav žáků (viz příloha IV.) se od školního roku 1953/54 zvyšoval ze 479 na 676 ve školním roce 1961/62. Pod 600 klesl stav žáků ve školním roce 1968/69. Přes 600 se počet žáků přehoupal ještě ve školním roce 1976/77 (rovných 600) a od září 1986 do září 1992.

⁶⁹ SOkA, Strakonice. *Kronika města Volyně, 1953-1976*, s. 78

⁷⁰ *Pamětní kniha ZŠ Volyně*, s. 99

6.6. Stravování

I nadále pokračovala stravovací akce. Stravovací akce probíhala v letech 1948/50 tak, že žáci škol dostávali zejména kávu, kakao, mléko a masové konzervy. Tuk, masné konzervy, rybí konzervy a jiné potraviny byly využity na vaření polévek, kterých bylo na dívčí měšťanské škole vydáno 2080 porcí.

Od 1. listopadu 1950 do 15. dubna 1951 proběhla stravovací akce pro všechny žáky měšťanské školy. Dostávali přesnídávkou (rohlík a káva) a 110 žáků polední polévku. Od 5. listopadu 1951 byly 87 žákům podávány polední polévky, od 14. ledna 1952 byly ve škole podávány polévky za 2,-Kč pro 45 žáků. V únoru a březnu 1951 byly také přesnídávkou a svačiny.

Dne 24. srpna 1953 byla ve školní budově zřízena školní kuchyně pro stravování žáků, která se musela vybavit. Průměrně se zde stravovalo 160 žáků a 20 zaměstnanců školy. Průměrná cena oběda činila 3,10 Kč pro žáky 1.-5. třídy a 3,20 Kč pro starší žáky.

Ve školním roce 1956/57 byly v rámci SRPŠ žákům podávány svačiny, které si hradili v plné výši. Ve školní jídelně se tehdy stravovalo průměrně 195 žáků a 20 dospělých. Cena oběda pro žáka činila 3,20 Kč, pro dospělého 3,70 Kč. Ve školním roce 1959/60 se stravovalo průměrně 290 žáků.

Ošacovací akce neměla dlouhého trvání. Ve školním roce 1948/49 dostalo 8 žáků příspěvek 500,-Kč, žáci do 12 let dostali poukázky na obuv, 6 žáků kabáty do deště a byl zprostředkován nákup tenisek a pro přespolní holínek. Žákyně dívčí měšťanské školy dostaly 13 poukazů na obuv, 1 poukaz na duši a 2 poukazy na pláště na kolo. Ošacovací akce o rok později znamenala pro 8 sociálně slabých žáků příspěvek 250,-Kč.

Dne 11. července 1975 bylo převzato staveniště „rekonstrukce a přestavby školní jídelny ZDŠ ve Volyni.“⁷¹ Rozpočtové náklady činily 1.256.000,-Kčs.

V létě 1981 došlo ke sloučení jídelen domova mládeže, základní školy a nově postavené společné stravovací zařízení přešlo jako internátní jídelna pod správu domova mládeže a bylo dáno do provozu 1. září 1981. Celkové náklady na výstavbu činily 1.963.000,-Kč. Jídelna ve školní budově byla zrušena.

⁷¹ SOkA, Strakonice, *Kronika města Volyně, 1953-1976*, s. 252

6.7. Školní oslavy, akce, brigády a výlety

Opět se změnila oslava. Už se neslavili T. G. Masaryk, E. Beneš či F. D. Roosevelt, ale nahradili je J. V. Stalin, K. Gottwald, V. I. Lenin. Slavilo se VŘSR, Únor a velké byly oslavy 1. máje, kdy celé generace žáků se prošly od nádraží na náměstí, kde vyslechly projevy. Slavil se vznik republiky, osvobození, dobytí Kyjeva, výročí Mnichova, slavil se den dětí. Akcí a oslav bylo plno, ale za zmínku stojí ta předvánoční, kdy se v 50. letech konala akce „Děda Mráz“, kterou pořádaly výbor žen, pionýrská organizace a škola. Žáci vystupovali na těchto různých oslavách včetně MDŽ. V oblíbené byly lampiónové průvody.

Velmi zajímavý je zápis v městské kronice v roce 1960, kde se praví: *Každým rokem konají se v našem městě besídky Dědy Mráze. Letošního roku byla besídka v mateřské škole a besídka v místních závodech. Na základní devítileté škole bylo od besídky upuštěno, neboť bylo uznáno, že se nehodí v dnešní době dávat dětem cukrovinky a jablka, ale koupí se do školy lednička pro školní kuchyni a magnetofon jako školní pomůcka.*⁷²

Velice bohatá byla brigádnická činnost, ať již šlo o pomoc zemědělství, sběr druhotných surovin nebo bylin. Zpočátku se jednalo o sbírání mandelinky bramborové, trhání lnu, sběr spadaného ovoce, šípků, kaštanů či makovic. Žáci pomáhali i s láhvemi v místním pivovaru. Dokonce byla zorganizována i soutěž ve sběru lahviček od francovky. V létě byly chmelové brigády.

Za zmínku stojí jedna zajímavá akce. Dne 10. února 1959 se konalo branné cvičení, při kterém žáci pomáhali při odchytu živých zajíců pro vývoz do ciziny. Za každého zajíce škola dostala 1 kg pomerančů.

V následujících desetiletích probíhaly zejména bramborové brigády. Kromě toho se žáci zapojovali do sběru druhotných surovin a bylin, úklidu veřejných prostranství, brigád na výsadbě stromků a květin ve městě. Například ve školním roce 1983/84 žáci vysadili mj. 113 stromků, odevzdali 35245 kg odpadových surovin a nasbírali cca 800 kg léčivých bylin.

Škola se zapojovala do různých soutěží. Třeba ve školním roce 1958/59 si v okresní soutěži vedly výborně dvě zdravotní hlídky žáků školy a do krajského kola postoupilo pěvecké trio žákyň sedmé třídy. Od roku 1960 se také konaly tzv. sportovní hry mládeže, kdy žáci soutěžili na školní, okresní či vyšší úrovni. Už v tomto školním roce

⁷² SOKA, Strakonice, *Kronika města Volyně, 1953-1976*, s. 78

1961/62 se soutěže tvořivosti např. zúčastnilo na 300 žáků, kteří soutěžili ve zpěvu, recitaci, divadle či hře na hudební nástroj a nejlepší postupovali do okresního kola. Mnoho žáků bylo zapojeno do soutěží v různých sportech – lehké atletice, gymnastice, plavání, kopané, šachách. Tato aktivita byla velká až do roku 1989. Aktivní byl pěvecký soubor Skřivánek a taneční soubor Bábulinky. Ve školním roce 1985/86 byli žáci první v okrese a čtvrtí v kraji v soutěži mladých zdravotníků, první v okrese a druhí v kraji ve zpěvu.

Byly organizovány také kulturní akce, ať už film, divadlo, besedy či výchovné koncerty. Někdy byly aktivní i děti. Například v listopadu 1958 sehráli chlapci a dívky ze 7. a 8. tříd divadelní představení Pohádka o Honzovi a princezně Zlatovlásce. Celkový výtěžek čtyř představení činil 2.800,-Kč.

V dubnu 1959 navštívil školu spisovatel Václav Lacina, mající vztah k Volyni. Dne 22. března 1961 přijely na školu ženy z Lidic, které žákům vyprávěly o vypálení Lidic a životě v koncentračních táborech. V dubnu 1971 besedovali pionýři z letci z Bechyně

V roce 1974 oslavila pionýrská skupina ZDŠ 25. výročí svého vzniku. Byla pořádána oslava Na Nové, kde vystoupil soubor Skřivánek v pásmu Volyňsko v písni a tanci, za účasti místních stranických a veřejných činitelů. Pionýrské skupině byla udělena stuha a čestný název Pionýrská skupina 25. výročí. Počet pionýrů činil 334, vedoucích 36.⁷³

Zatímco se po únoru 1948 hovoří o branných vycházkách, o něco později již o školních výletech a exkurzích. Výlety již nesměřovaly tolik jako dříve na Šumavu, ale v oblibě byly západočeské lázně, Praha, Orlík, Zvíkov, Hluboká, později se jezdilo dále i na Slovensko.

7. Školství ve Volyni v letech 1989-2012

7.1. Stručná charakteristika doby

Dne 17. listopadu 1989 odstartovala na Albertově studentská demonstrace tzv. sametovou revoluci. Školní kronika o tom píše: *Nově vzniklá situace samozřejmě nutně zasáhla i oblast školství. 27. listopadu se učitelé naší školy zapojili do generální stávky, vyhlášené na podporu požadavků politické opozice; od 12.00 hod. učitelé po dobu jedné hodiny neučili a pouze ve svých třídách formou přiměřenou věku žáků vysvětlovali*

⁷³ SOKA, Strakonice, *Kronika města Volyně, 1953-1976*, s. 239

současné dění ve státě. V první polovině prosince bylo na našem okrese založeno Občanské fórum učitelů, které mělo dne 7.12. svou první veřejnou schůzi, na níž byly pranýřovány poměry dosud přetrvávající ve školství a byla zde vyslovena zásadní kritika současného vedení odboru školství ONV, vedeného s. Dolejšem. Pod tlakem školské veřejnosti, jejíž zástupci se zúčastnili druhé schůze OF učitelů dne 13.12. a na níž se představitelé pedagogického vedení okresu ukázali být morálně naprosto neschopní zastávat své funkce, tito rezignovali a místo vedoucího školského odboru ONV převzal PhDr. Zdeněk Pouch, učitel naší školy, který se velkou měrou podílel na pokojných, ale pokrokových změnách v dění našeho okresu. Na naší škole byla vyjádřena nedůvěra ředitelce školy s. R. Jelínkové, rovněž byl na členské schůzi ROH dne 21.12. vyměněn výbor ZO, předsedkyní se stala J. Glanzová.⁷⁴

K 1. lednu 1993 se rozpadl společný stát Čechů a Slováků a vznikla Česká republika.

7.2. Školní výuka

Od 1. září 1995 byla devítiletá školní docházka povinná na základní škole. Od školního roku 2003/04 se postupně zvyšoval počet hodin na druhém stupni základní školy s cílem sladit jej s počtem hodin na nižším stupni víceletých gymnázií. V roce 2004 byl s platností od ledna 2005 schválen nový školský zákon, který zavedl nový, dvoustupňový systém přípravy kurikula – školy mají možnost profilovat se prostřednictvím vlastního školního vzdělávacího programu, který vychází ze závazného dokumentu – rámcového vzdělávacího programu, ve školním roce 2006/07 byla zavedena povinná výuka cizího jazyka již od 3. ročníku ve shodě s Národním plánem výuky cizích jazyků.⁷⁵

Po listopadu 1989 končí výuka ruského jazyka a začíná se s výukou německého a anglického jazyka. Opět se mění obsah předmětu dějepis a do výuky literatury se zařazují dosud zakázaní autoři, jejichž knihy se také vracejí do knihoven. Mění se i obsah občanské nauky a mizí branná výchova, kdy 9. dubna 1990 proběhlo poslední branné cvičení na škole, a to formou vycházek tříd se svými třídními učiteli do okolí města Volyně. Později se v devátých třídách objevuje zajímavý předmět volba povolání. V roce 1995 se poprvé učí o ekologii.

⁷⁴ Pamětní kniha ZŠ Volyně 1959-1991, s. 109

⁷⁹ <http://www.skola.cz/zkedu/rodiceaverejnost/vybirameskolu/zakladniskoly/28220.aspx>

Od školního roku 1991/92 má škola dva zástupce – jednoho pro první (Božena Zámečnicková) a jednoho pro druhý stupeň (František Jáchim). Od školního roku 1998/99 má škola opět jen jednoho zástupce, a to pana Mgr. Vladislava Kučeru. Důvodem byla úsporná opatření, opírající se zejména o úbytek žáků. V roce 1992 byla uzavřena dohoda mezi základní školou, uměleckou školou a muzeem o trvalé spolupráci, podle které měly školy možnost v prostorách muzea prezentovat před a po skončení turistické sezony práce svých žáků.

Ve školním roce 1997/98 přibýly žákům 8.a 9. ročníků nově povinně volitelné předměty – sportovní hry, technické činnosti, ekologické praktikum, domácnost, seminář ze společenskovedních oborů a ateliér výtvarné výchovy. Nepovinným předmětem se stala informatika.

Dne 3. února 1999 se v Praze uskutečnilo vyhodnocení celostátní soutěže Pedagogická tvořivost 1998. Zde převzal ocenění ředitel školy pan PaedDr. František Jáchim za práci „Vytváření podmínek pro rozvoj specifických schopností žáků základní školy“. Pan ředitel je také jedním z autorů nové řady učebnic fyziky pro základní školy.

Výchovně vzdělávací program školy byl koncem 90. let uskutečňován podle státního dokumentu „Základní škola čj. 16847/96-2“. Volitelné předměty pro 8. a 9. ročník zahrnují technické činnosti, sportovní hry, znalosti o domácnosti, výtvarné činnosti a cizí jazyky. Nepovinné předměty pak nabízejí podle věku dětí hru na hudební nástroje, výtvarné činnosti, pohybové hry, výuku cizích jazyků. Ve spolupráci s katolickou církví se realizuje výuka náboženství mimo školu pod záštitou církve. Další vzdělávací aktivity nad rámec učebních plánů zahrnují zapojení do ekologického hnutí Tereza, rozvojový projekt Řeka, stuha krajiny, výkonnostní sport, rozvojový projekt ve výtvarné výchově, základní program protidrogové prevence, rozvojový program Příroda v nás a kolem nás, zařazení do projektu Volba, cyklus přednášek o drogách a návykových látkách a dopravní výchova.⁷⁶ Komplex výchovně vzdělávacích činností obohatily exkurze, výlety, lyžařský a plavecký výcvik, sportovní a jiné soutěže. Spádový obvod školy v té době zahrnoval 28 obcí a osad – Čepřovice, Černětice, Hoštice u Volyně, Kakovice, Kapsova Lhota, Krušlov, Litochovice, Malenice, Marčovice, Milejovice, Milíkov, Nahořany, Přední Zborovice, Předslavice, Přechovice, Račí, Skalce u Předslavic, Starov, Straňovice, Strunkovice nad Volyňskou, Střítež, Svaryšov, Úlehle, Vacovice, Volyně, Všechlapy, Zlešice a Zechovice.⁷⁷

⁷⁶ SOkA, Strakonice, *Kronika města Volyně, 1989-2000*, s. 346-7

⁷⁷ SOkA, Strakonice, *Kronika města Volyně, 1989-2000*, s. 346

Konaly se také plavecké kurzy (většinou 3. a 4., později 2. a 3. ročník) na plaveckém stadionu ve Strakonících a lyžařské kurzy, které byly na Kubově Huti nebo na Kvildě.

Škola ve druhé polovině 90. let prohloubila spolupráci s ekologickým hnutím Tereza a s nadací Open Society Fund, která škole nabídla financovat programy Řeka, stuha krajiny a Příroda v nás a kolem nás.

Škola měla ve školním roce 1998/99 posunutý začátek vyučování na 7.30 hod. z důvodu časného dojezdu autobusových spojů. V budově školy byla též stomatologická ordinace. V dubnu 2000 byl proti sborově zřízen malý stánek s občerstvením a byl uveden do provozu automat na džusy.

Na jaře roku 2000 se škole podařilo získat finanční prostředky na nákup nových počítačů a na instalování internetu. Dne 24. března 2000 se učitel Jaroslav Chmel se svojí třídou zúčastnil finále celostátní soutěže o nejlepšího učitele Ámos 2000 (dostal se mezi šest nejlepších). Absolutním vítězem se bohužel nestal.

Několik vyučujících pod vedením pana ředitele začalo v říjnu 2000 připravovat fotografie, výtvarné práce, drobné dárky, později ještě ukázky cukroví, aby se mohla začít naplňovat mezinárodní spolupráce mezi čtyřmi školami. Jsou to: Ecole Maternelle (Francie), Szkola Podstawowa KSW (Polsko) a Volksschule (Rakousko). Postupně byla do programu Sokrates ještě natočena videokazeta, která představila školu s oběma budovami, jídelnou, tělocvičnou, odbornými učebnami a ateliérem. Cílem této spolupráce bylo poznat shody a rozdíly životních stylů, seznámit se a navázat nová přátelství, přičemž završením měla být vzájemná návštěva dětí v rodinách a výměna zkušeností pedagogů.⁷⁸

K 1. lednu 2002 získala škola právní subjektivitu. V té době již byli několik let žáci vyšších ročníků testováni v testech Kalibro z matematiky a českého jazyka. Ve školním roce 2006/07 si žáci devátých tříd poprvé vyzkoušeli vědomostní testy CERMAT z matematiky, českého jazyka a všeobecných znalostí.

Pozornost byla v posledních letech věnována i volbě povolání. V rámci tohoto předmětu, který se vyučuje v deváté třídě, navštěvují školu zástupci středních škol. Žáci základní školy pak navštěvují volyňské střední školy, Úřad práce Strakonice, burzu škol ve Strakonících a akci Vzdělání a řemesla na českobudějovickém výstavišti.

Ve sledovaném období (viz příloha V.) došlo k výrazným změnám v počtu žáků. Ve školním roce 1990/91 nastoupilo do školy 630 žáků. Pak následoval neustálý pokles

⁷⁸ *Kronika ZŠ Volyně 1992-2006, šk. rok 2000-1*

počtu žáků. Ve školním roce 1998/99 bylo na škole ještě 531 žáků, o dva roky později klesl počet pod 500 na 478 žáků a ve školním roce 2005/06 již pod 400 na 392 žáků. Ani v tuto chvíli se propad nezastavil a ve školním roce 2009/10 již bylo na škole jen 310 žáků, což je zatím historické minimum. Oproti školnímu roku 1990/91 je to pokles na polovinu. V současné době je na škole 337 žáků. Prudký pokles v posledních letech je dán nepříznivým demografickým vývojem. Zatímco ve školním roce 1999/2000 bylo v první třídě 54 žáků, ve školním roce 2006/07 již jen 22. Od té doby počet opět narůstá a ve školním roce 2011/12 to již bylo 46 prvňáčků.

7.3. Úpravy školy

Ve školním roce 1990/91 odsouhlasilo MŠMT v Praze koncepci přístavby školy, podle které mělo být postaveno nové křídlo o pěti podlažích a nová tělocvična. Tato akce však nebyla realizována z důvodu nedostatku finančních prostředků.

V létě 1992 dostala hlavní budova novou fasádu a byla na ní opravena střecha. Rovněž došlo k modernizaci odborných učeben přírodopisu, výtvarné výchovy a hudební výchovy, byl přestěhován kabinet českého jazyka a nově byly zřízeny kabinety dějepisu a hudební výchovy. Dva roky poté proběhla rekonstrukce učebny fyziky, v přízemí školy byl vybudován gymnastický sál a na podzim byla dokončena učebna dějepisu.

Ve školním roce 1994/95 došlo k rozsáhlé rekonstrukci šaten a bývalé kotelny, jejímž výsledkem byly zcela moderní, prostorné a světlé šatny. Do školy se od května roku 1995 vstupuje třemi vchody: hlavní vchod je určen pro učitele a dospělé, dva nové postranní vchody byly rozděleny pro žáky 1. a 2. stupně.⁷⁹ Tak je tomu doposud.

V roce 1996 probíhala rekonstrukce druhé školní budovy č.p. 278, při které došlo k opravě i některých sgrafit na fasádě.

V roce 1998 byla rekonstruována školní jídelna. Stravování bylo oddělené – VOŠ a SPŠ Volyně v prvním patře a ZŠ Volyně v přízemí.

O prázdninách roku 2000 se začalo v areálu domova mládeže VOŠ a SPŠ Volyně ve spolupráci s Městem Volyně budovat hřiště s umělým povrchem za více jak milión korun. Hřiště bylo slavnostně otevřeno 24. září 2000 starostou města Janem Prunerem a ředitelem průmyslové školy RNDr. Jiřím Homolkou, za účasti starostky z Wangen an

⁷⁹ *Kronika ZŠ Volyně 1992-2006*, šk. rok 1994-95

der Aare (Švýcarsko) a starosty z Markt Aidenbachu. Hřiště od té doby slouží v dopoledních hodinách k výuce tělesné výchovy zejména pro základní školu.

O prázdninách v roce 2005 byla na hlavní budově vyměněna většina oken za plastová a bylo nainstalováno nové topení s regulovaným vyhříváním tříd.

V prosinci 2012 se škola dočkala dárku od Nadace ČEZ v rámci projektu Oranžová učebna. Za 200.000,-Kč byly koupeny interaktivní tabule a řada pomůcek, které umožňují propojení s počítačem a následné znázornění příslušného fyzikálního děje nebo měření na tuto tabuli. Zároveň byl pořízen i nový nábytek a zatemnění učebny.⁸⁰

7.4. Školní oslavy, akce a výlety

Oslavy, jaké se konaly dosud, skončily. Již se neslavilo VŘSR, Únor, 1. máj či MDŽ, skončily organizace KSC a SČSP. Skončilo také využívání žáků na bramborové a jiné brigády, ustal sběr druhotných surovin a léčivých bylin. Dne 3. září 1990 byla ve škole zrušena pionýrská organizace a děti už navštěvovaly kroužky a organizace většinou mimo školu. Brigády ale neskončily úplně. Žáci se například zúčastňují sběru odpadků v okolí Volyně.

Jednou z prvních akcí po listopadu 1989 byl první zájezd do západních zemí, který dne 26. května 1990 uspořádala odborová organizace. Cílem byl rakouský Salcburk a na podzim následoval německý Norimberk. V červnu 1994 odjeli nejlepší žáci, kteří se učili německý jazyk, na zájezd do švýcarského městečka Wangen an der Aare, které je družebním městem Volyně.

Byla také založena tradice školních akademií, které se konají v sále Na Nové a žáci zde spolužákům i veřejnosti prezentují své umění v nejrůznějších oblastech.

Žáci začali v roce 1989 vydávat časopis Volyňáček a později se objevovaly i třídní časopisy. V prosinci 1994 pak začalo vedení školy vydávat periodikum Zpravodaj, které je určeno rodičům žáků.

Díky úspěchům žáků ve výtvarných soutěžích byl ve školním roce 1994/95 schválen projekt „Ateliér mladých talentů“, v jehož rámci byly od dalšího školního roku vytvořeny čtyři výukové skupiny (vždy pro dva ročníky), ve kterých si talentovaní žáci prohlubovali a rozvíjeli dovednosti v kresbě, malbě, modelování a práci s textilem. Je samozřejmé, že se pak podíleli na různých výstavách.

⁸⁰ Škola má oranžovou učebnu. *Týdeník Strakonicko*. 2012, č. 51, s. 4

Dá se říci, že o co méně bylo oslav, o to více bylo různých soutěží. Vypočítávat úspěchy žáků školy by bylo na mnoho stránek, takže jen namátkou. V roce 1997 I. Frková získala zlatou medaili a V. Krýchová bronzovou za výtvarnou soutěž v Číně, 12 žáků obdrželo čestné uznání v soutěži Lidice 1997, J. Pravdová získala druhé místo v soutěži Cena Itálie, 4 žáci získali bronzové medaile v soutěži Rainbow (Maďarsko) a T. Hosnedl stříbrnou medaili v soutěži v Jihoafrické republice. Šest žáků se umístilo na prvním místě v okrese v různých kategoriích matematické soutěže Klokán. V roce 2000 se žák J. Hulej probojoval do celostátního finále astronomické soutěže. Žák V. Černý ze 4.C měl mimořádné štěstí, když byl vylosován v soutěži časopisu ABC a vyhrál týdenní zájezd do Kanady. Ve školním roce 2003/04 vyhrál žák F. Vávra okresní soutěž v zeměpisu a dějepisu a v kraji byl v zeměpisu druhý. T. Kohlberger pak byl první na okrese a čtvrtý v kraji v olympiádě z německého jazyka. Pět žáků získalo diplom z výtvarné soutěže v Brazílii.

Byly i sportovní úspěchy. Na jaře 2000 vyhráli chlapci okresní kola ve florbalu, basketbalu, vybíjené a dívky v basketbalu.

Nechyběly ani divadelní a filmová představení a exkurze. Od roku 2005 žáci navštěvují festival cestovatelských filmů Volyňský rozcestník. Na školu jezdí na besedy zajímavé osobnosti jako jsou generálmajor F. Peřka a cestovatel A. Vašíček. Školu také několikrát navštívilo sdružení Faber, které se zaměřuje na výukové programy o historii.

Ve školním roce 2011/12 se škola nadále zapojovala do ekologické aktivity hnutí TEREZA a Cassiopeia a do ekologických aktivit v rámci spolupráce se Správou NPŠ a CHKO Šumava.

Pokračovala tradice školních výletů. Namátkou lze jmenovat Sudoměř, Benešovský mlýn, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, různá místa na Šumavě. Jezdilo se i dále. Například v červnu 2004 se uskutečnily pro starší žáky dva zajímavé zájezdy, a to do Rakouska a Anglie a v červnu 2008 se zájemci z řad žáků 8. a 9. tříd podívali do Vídně a do Anglie.

Závěr

Tato bakalářská práce, ve které jsem se zabýval historií základního školství ve Volyni za posledních 100 let, je jen velmi skromným příspěvkem k historii volyňského školství.

Cílem práce bylo zmapovat historii základní školy podle jednotlivých historických etap a postihnout tak vliv politického prostředí na vývoj a činnost školy.

Samotná historie školy je rozdělena do sedmi časových úseků. Rozhodně větší pozornost by si zasloužila úvodní kapitola pojednávající o vývoji škol do roku 1912. I další kapitoly zobrazují vývoj školy pouze ve stručnosti, neboť předepsaný rozsah práce mi nedovoluje se o některých zajímavých věcech více rozepsat, například o mimoškolní činnosti, prospěchu, docházce či chování žáků.

Základními materiály, ze kterých jsem čerpal, byly především kroniky základní školy a také kroniky města Volyně.

V bádání o historii základního školství ve Volyni lze samozřejmě pokračovat dál. Byl bych rád, kdyby se tato moje práce stala příspěvkem sloužícím k většímu zmapování historie volyňského školství.

Prameny a literatura

Kronika ZŠ Volyně (1992-2006)

Kronika ZŠ Volyně (2006-2012)

Městské muzeum Volyně, katalog č. 3193

Obce okresu v číslech. České Budějovice, Český statistický úřad, 1989, čj. 314/89.

Pamětní kniha ZŠ Volyně (1959-1991)

POLANSKÝ, Zdeněk. *Modernizace Volyně. Dominantní trendy ve Vývoji hospodářství, společnosti a politiky ve Volyni mezi léty 1848 a 1938*. Praha, 2011. Diplomová práce.

Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav českých dějin.

SOkA, Strakonice, Pamětní kniha města Volyně, 1861-1945 (1952), DigiArchiv SOA v Třeboni

SOkA, Strakonice, Kronika města Volyně, 1953-1976, DigiArchiv SOA v Třeboni

SOkA, Strakonice, Kronika města Volyně, 1977-1988, DigiArchiv SOA v Třeboni

SOkA, Strakonice, Kronika města Volyně, 1989-2000, DigiArchiv SOA v Třeboni

SOkA, Strakonice, Kronika školy chlapecké 1875-1925, ZŠ Volyně 1

SOkA, Strakonice, Kronika dívčí školy obecné i měšťanské 1898-1934, ZŠ Volyně 3

SOkA, Strakonice, Kronika školy chlapecké 1923-1959, ZŠ Volyně 4

SOkA, Strakonice, Kronika dívčí školy 1935-1949, ZŠ Volyně 5

SOkA, Strakonice, Kronika dívčí školy 1940-1945, ZŠ Volyně 6

SOkA, Strakonice, Kronika národní školy 1948-1953, ZŠ Volyně 7

SOkA, Strakonice, Vývoj školství, kniha č. 8

Škola má oranžovou učebnu. *Týdeník Strakonicko*. 2012, č. 51, MK ČR E 18926

TEPLÝ, František. *Dějiny města Volyně*, Praha, nákl. vlastní, 1903. ISBN neuvedeno

Seznam příloh

- Příloha I. Přehled ředitelů škol
- Příloha II. Statistika žactva v letech 1918-1938
- Příloha III. Statistika žactva v letech 1938-1945
- Příloha IV. Statistika žactva v letech 1953 – 1989
- Příloha V. Statistika žactva v letech 1990 – 2012
- Příloha VI. Pohled na základní školu v současné době
- Příloha VII. Historické fotografie školy

Přílohy

Příloha I.

Přehled ředitelů škol

Škola chlapecká obecná:

Ludvík Kohout	– 1914
Antonín Urban	1914 – 1917 (zatímní řídicí učitel)
Vilém Schuster	1917 – 1925

Škola národní:

Augustin Kovář	1948 – 1953
----------------	-------------

Škola dívčí obecná a měšťanská:

František Nováček	– 1924
J.Doležal	1924 – 1926 (zatímní řídicí učitel)
Anna Masopustová	1926 – 1941
Eduard Vokroj	1941 – 1948 (zatímní ředitel)

Škola dívčí měšťanská:

Eduard Vokroj	1948 – 1949 (zatímní ředitel)
---------------	-------------------------------

Škola chlapecká měšťanská

Josef Fiala	1922 – 1924
Václav Hlava	1924 – 1925
Adolf Mráz	1948 – 1952
Václav Srnka	1952 – 1953

Škola chlapecká obecná a měšťanská

Václav Hlava	1925 – 1927
Karel Rataj	1928 – 1929 (zatímní ředitel)
Karel Mrzena	1929 – 1936

(Karel Rataj	1929 – 1933 zastupující ředitel)
(Václav Šrámek	1933 – 1936 zastupující ředitel)
Václav Šrámek	1936 – 1937 (zatímní ředitel)
Václav Šrámek	1937 – 1939
Adolf Mráz	1939 (zatímní ředitel)
Stanislav Kubát	1940
(Adolf Mráz	1940 – 1941 zastupující ředitel)
Adolf Mráz	1941 – 1948
(Václav Srnka	1946 – 1948 zastupující ředitel)

Základní škola

Václav Srnka	1953 – 1962
Josef Vozka	1962 – 1963
Jan Hodina	1963 – 1971
Jaroslav Vokoun	1971 – 1983
Dušan Glanz	1983 – 1987
Růžena Jelínková	1987 – 1990
PaedDr. František Jáchim	1990 – 1991 pověřen zastupováním ředitele
Mgr. Pavel Kotál	1991 – 1992
PaedDr. František Jáchim	1992 –

Příloha II.

Statistika žactva škol v letech 1918-1938

	chlapecká škola		dívčí škola	
	obecná	měšťanská	obecná	měšťanská
1918-19	304		244	164
1919-20	293	63	231	187
1920-21	292	128	223	181
1921-22	281	144	210	168
1922-23	258	166	197	152
1923-24	226	188	185	152
1924-25	188	205	165	155
1925-26	166	272	164	155
1926-27	175	218	126	144
1927-28	164	215	129	131
1928-29	148	188	135	117
1929-30	153	163	141	98
1930-31	168	146	140	94
1931-32	172	148	155	99
1932-33	157	195	155	136
1933-34	157	218	167	132
1934-35	166	210	169	132
1935-36	162	195	161	131
1936-37	174	187	169	143
1937-38	176	193	167	145
1938-39	188	166	160	144

Příloha III.

Statistika žactva škol v letech 1938-1945

	chlapecká škola		dívčí škola	
	obecná	měšťanská	obecná	měšťanská
1939-40	184	159	165	127
1940-41	168	177	168	107
1941-42	155	190	154	132
1942-43	167	169	158	139
1943-44	213	100	125	137
1944-45	209	106	96	134

Příloha IV.

Statistika žactva základní školy v letech 1953-1989

1953-54	479
1954-55	463
1955-56	502
1956-57	514
1957-58	528
1958-59	530
1959-60	565
1960-61	613
1961-62	676
1962-63	648
1963-64	641
1964-65	636
1965-66	640
1966-67	610
1967-68	614
1968-69	575
1969-70	575
1970-71	569
1971-72	550
1972-73	504
1973-74	551
1974-75	549
1975-76	590
1976-77	600
1977-78	579
1978-79	558
1979-80	563
1980-81	541
1981-82	554
1982-83	539
1983-84	541
1984-85	551
1985-86	589
1986-87	617
1987-88	620
1988-89	628
1989-90	608

Příloha V.

Statistika žactva základní školy v letech 1990-2012

1990-91	630
1991-92	609
1992-93	513
1993-94	520
1994-95	542
1995-96	509
1996-97	566
1997-98	563
1998-99	544
1999-2000	513
2000-01	474
2001-02	479
2002-03	464
2003-04	427
2004-05	411
2005-06	392
2006-07	350
2007-08	340
2008-09	318
2009-10	310
2010-11	316
2011-12	338
2012-13	337

Příloha VI.

Pohled na základní školu v současné době

Pohled na základní školu (vlevo přístavba, vpředu uprostřed tělocvična)

Druhá budova základní školy (bývalá hospodářská škola)

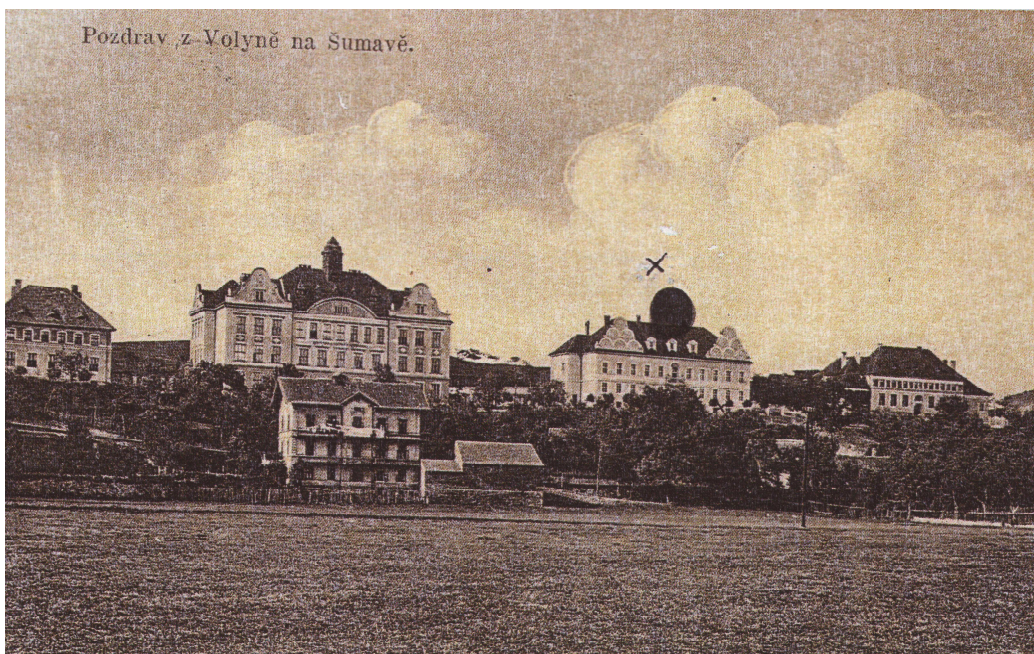
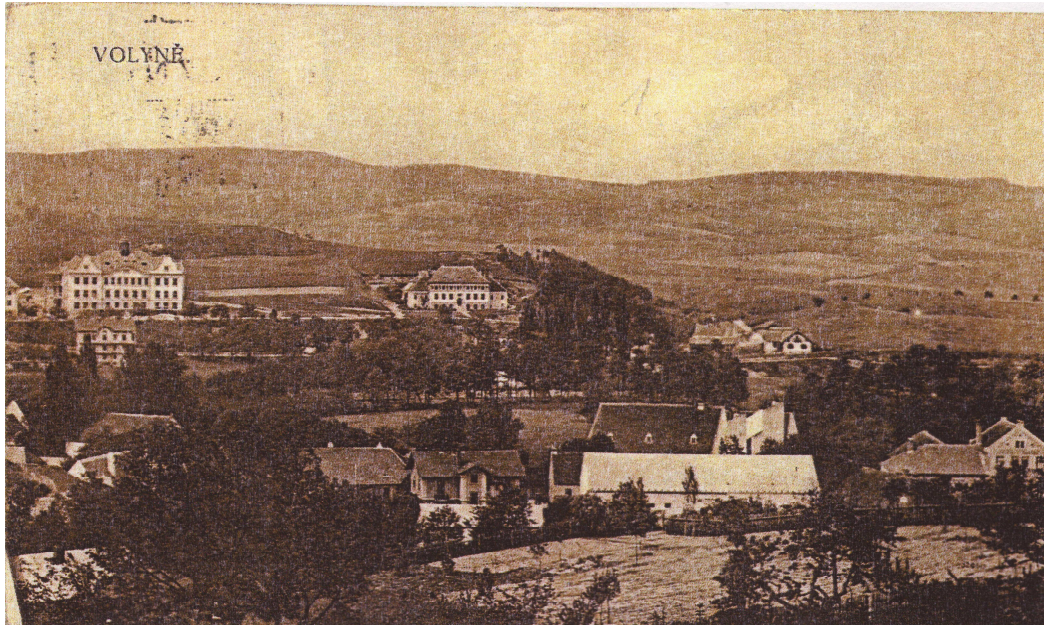

Školní jídelna

Příloha VII.

Historické fotografie školy z roku 1914

Abstrakt

Kopka, I. *Sto let historie vzdělávání ve Volyni v letech 1912-2012*,

České Budějovice 2013, Bakalářská práce, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta, Katedra pedagogiky, Vedoucí práce prof. PaedDr. ThLic. Martin Weis , Th.D.

Klíčová slova: základní školství, školní výuka, činnost žáků, péče o žáky, přehled žáků, školní oslavy a akce, charakteristika doby .

Tato bakalářská práce pojednává o historii vzdělávání ve Volyni v letech 1912-2012. Vzhledem k rozsáhlosti daného tématu je zaměřena pouze na historii základního školství ve Volyni. Dané časové období, které je zmapováno, je rozděleno na určité časové úseky podle historických etap našich dějin. Ke každému časovému úseku je uvedena stručná charakteristika doby a co se během ní událo v životě školy. V práci jsou popsány změny ve vzdělávacím systému v souvislosti s politickým vývojem, různá výročí, oslavy a změny vyplývající z měnící se doby. To vše mělo své důsledky na činnost školy. V práci jsou také uvedeny určité zajímavosti vyplývající z každé doby a jejich odraz v životě školy. Práce čerpá zejména ze školních kronik a kronik města Volyně. Tato práce by měla přispět ke zmapování dějin školství ve Volyni.

Abstract

One hundred years history of education in Volyně in the years 1912-2012.

Key words: primary education, school teaching, activities of pupils, care for pupils, knowledge of pupils, school celebrations and events, characteristic of period

This bachelor thesis deals with history of education in Volyně in the period 1912 – 2012. Due to vastness of such topic it is focused on history of primary education in Volyně. The time period is divided into smaller stages referring to our historical stages. Each small stage contains brief characteristic of the period and what happened in the history of school. This work describes changes in the education system relating to political development, various anniversaries, celebrations and changes arising from changing time. All these factors had an impact on functioning of school. In this thesis we can also find some peculiarities from the periods and their reflection in the school life. This work takes sources from school chronicles and chronicles of the town of Volyně. The bachelor thesis describes the history of education in Volyně.